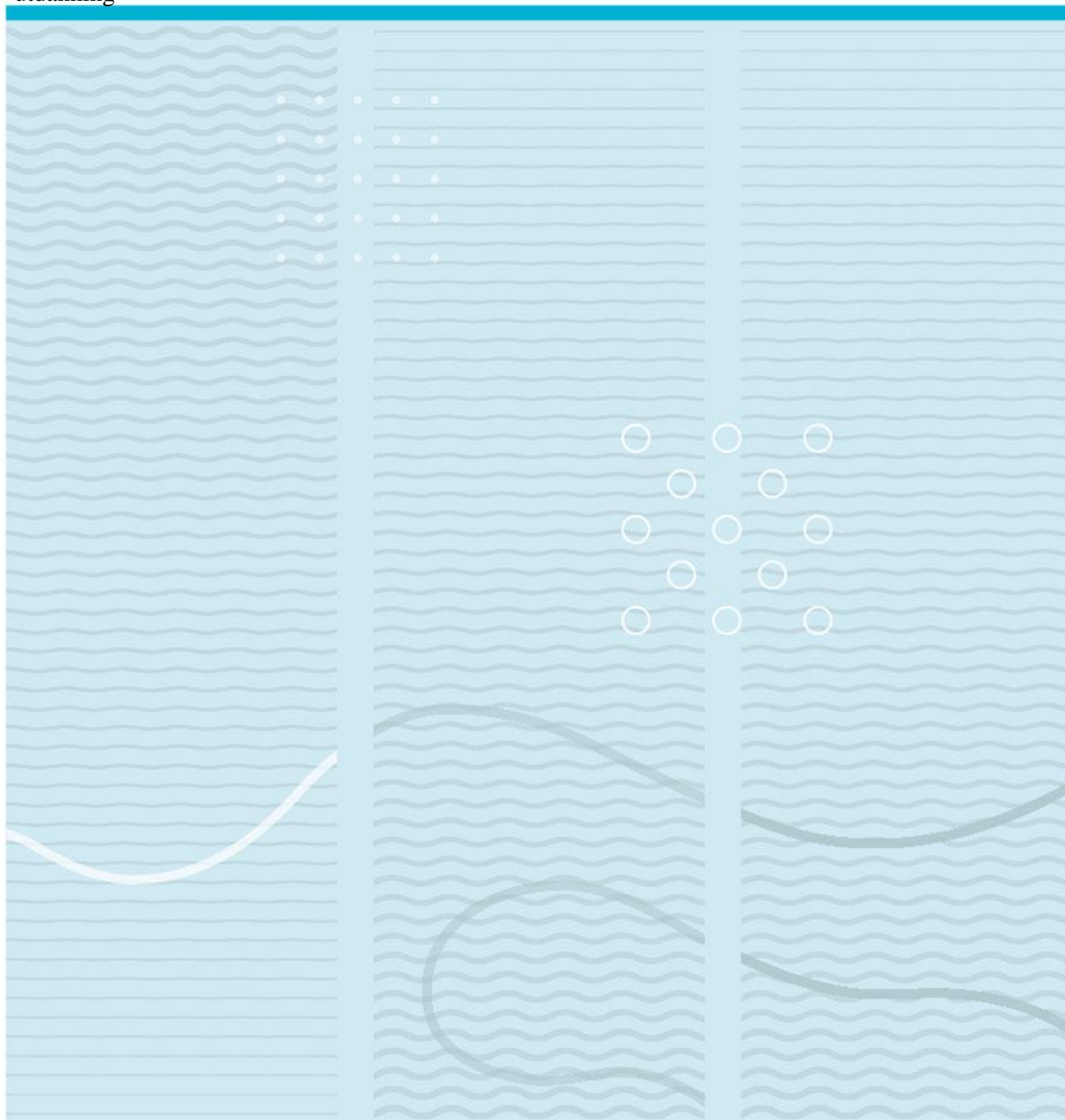

Janicke Vilnes

«De fleste tenker at det skal så mye til for å hjelpe ungdommer som sliter, men egentlig ønsker vi bare å bli sett og hørt»

En kvalitativ studie av ungdommers vurdering av oppfølgingen de har fått for å fullføre utdanning

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for helse- og sosialvitenskap
Institutt for helse, sosial- og velferdsfag
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2023 Janicke Vilnes

Denne avhandlingen representerer 15 studiepoeng

Sammendrag

Utenforskap i ung alder har store konsekvenser for enkeltmenneske og er et stort samfunnsproblem. Fullført studieløp i den videregående skole assosieres med tilknytting til arbeid, høyere utdanning, lavere risiko for økonomiske problemer, bedre fysisk og psykisk helse, samt høyere grad av tilfredshet. Frafall fra videregående skole representerer risiko for utenforskap og som vil ha påvirkning for helsen. Følgende forskningsspørsmål har vært førende for undersøkelsen: 1) Hvorfor kom ungdommene i kontakt med prosjektet? 2) Hva har ungdommene fått hjelp til gjennom prosjektet og hvordan har de opplevd oppfølgingen de har fått? 3) Hva er situasjonen for ungdommene i dag og hvilke planer har de for fremtiden?

Undersøkelsen har en helsefremmende tilnærming og bygger på intervju av seks ungdommer som har deltatt i et oppfølgingstiltak for å ferdigstille videregående skole. Ungdommene i denne undersøkelsen hadde enten droppet ut av videregående skole og noen av ungdommene stod i fare for å droppe ut av videregående skole.

Masteroppgavens formål er å produsere kunnskap som skal belyse ungdommenes opplevelse av oppfølgingstiltak for å søke svar på hva som skal til for at flere ungdommer gjennomfører videregående skole.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Innholdsfortegnelse	3
Forord	5
1 Innledning	6
1.1 Forholdet mellom utdanning og arbeid	6
1.1.1 Forholdet mellom utenforskap og helse	7
1.2 Min erfaring og interesse for temaet	8
1.3 Problemstilling og oppgavens formål	9
1.3.1 Forskningsspørsmål	9
1.4 Prosjekt for å få flere ungdommer til å gjennomføre utdanning	10
1.4.1 Fra prosjekt til et etablert tiltak	10
1.5 Oppgavens videre oppbygging	11
2 Teoretisk referanseramme	13
2.1 Litteratursøk	13
2.2 Det helsefremmende aspektet	13
2.2.1 Det helsefremmende aspektet i skole og utdanning	14
2.2.2 Empowerment	15
2.2.3 Tiltak for å få flere unge i arbeid eller utdanning	16
2.3 Opplevelse av sammenheng	17
2.4 Forskning relatert til temaet	19
2.5 Hvorfor noen velger å avslutte videregående utdanning	20
2.6 NAV i skolen – et tverrfaglig samarbeid	21
3 Metode	24
3.1 Vitenskapsfilosofi	24
3.2 Forskningsdesign	25
3.3 Forberedelse	26
3.4 Rekruttering	26
3.5 Utvalg	26
3.6 Gjennomføring av intervjuene	27
3.7 Analyse	28
3.7.1 Forberedelse for analyse	29

3.7.2	Transkribering.....	29
3.7.3	Koding og tematisk analyse ved bruk av Envivo.....	30
3.7.4	Innhenting av bakgrunnsinformasjon om prosjektet.....	30
3.8	Etiske aspekter	30
3.9	Troverdighet og overførbarhet	32
4	Resultater	33
4.1	Historier fra noen av informantene.....	33
4.2	Hvorfor og hvordan kom ungdommene i kontakt med prosjektet	35
4.3	Hva har ungdommene fått hjelp til i prosjektet	38
4.4	Hva er situasjonen for ungdommene i dag og hva er deres planer for fremtiden	43
4.5	Hva skal til for å hjelpe flere ungdommer til å gjennomføre videregående skole.....	45
5	Diskusjon	49
5.1	Hvorfor ungdommene kom i kontakt med oppfølgingsprosjektet	49
5.2	Hva har ungdommene fått hjelp til gjennom prosjektet og hvordan opplever ungdommene oppfølgingen	51
5.3	Situasjonen i dag og ungdommenes planer for fremtiden	54
5.4	Hva er viktig for ungdommer for å gjennomføre utdanningen?	56
6	Avslutning	60
7	Referanser/litteraturliste.....	62
	Vedlegg	70
	Vedlegg 1: Søkelogg fra innledende søk (Vilnes, 2022)	71
	Vedlegg 1a: Søkelogg 2023	73
	Vedlegg 2: Informasjon og samtykke	75
	Vedlegg 3: Intervjuguide.....	78
	Vedlegg 4: Vurdering NSD.....	79
	Vedlegg 5: Oversikt over koding	81
	Vedlegg 6: Innhenting av bakgrunnsinformasjon om prosjektet/ tiltaket.....	83

Forord

I dag er det flere i husstanden som er lykkelig over at denne oppgaven er ferdig og levert. Studiet har vært lærerikt og spennende, men det har vært mange tunge stunder der jeg har tenkt at jeg ikke ville komme i mål. Jeg har i perioden bytte arbeidsplass og arbeidsoppgaver, i tillegg til en fallulykke som gjorde at jeg mistet mye verdifull tid i arbeidet med denne oppgaven. Jeg vil rette en stor takk til min veileder Jonn Syse for at jeg kan levere denne masteroppgaven. Din tilgjengelighet, tålmodighet og tydelige tilbakemeldinger har vært uvurderlig. Uten din oppmuntring og støtte, er jeg ikke så sikker på at jeg hadde fått levert i dag, tusen takk Jonn!

Ungdommene som har bidratt til denne undersøkelsen, fortjener en stor takk. Uten dere hadde ikke denne undersøkelsen blitt noe av. Prosjektansvarlig har bidratt til opplysende informasjon som har vært viktig for å fullføre denne undersøkelsen, en stor takk til deg.

Min tidligere kollega og venn Rebeca har bidratt med korrekturlesing og moralsk støtte gjennom flere semestre, tusen takk for alle gode innspill og at du gir ærlige tilbakemeldinger. Jeg vil også takke medstudenter for godt samhold og støtte gjennom perioden vi har vært studenter. En spesiell stor takk til Marte.

Takk til min familie som har holdt ut med meg de siste fire årene. En ekstra stor takk til min omtenkssomme datter som har vist stor raushet i mine mest hektiske perioder med arbeid, studier og skade oppi alt sammen. Min mann Per, tusen takk for din tålmodighet og støtte.

Holmestrand, 14. mai 2023

Janicke Vilnes

1 Innledning

Bedriftsundersøkelse for 2022 (Myklathun 2022) viser at arbeidsgivere i Norge mangler 70 000 medarbeidere. Det rapporteres om store utfordringer med å skaffe både ressurser og riktig kompetanse. Innenfor helse, pleie og omsorg er det estimert til å mangle 15 700 personer for å utføre arbeidsoppgavene. Yrker innenfor bygg og anlegg er det estimert at det mangler 11 500 (Myklathun, s. 8-10, 2022).

Utenforskap blant unge medfører store konsekvenser for individet og for samfunnet. For å komme inn i arbeidsmarkedet er det stadig større krav til utdanning. I alle nordiske land er det derfor fokus på gjennomføring av videregående opplæring. Norden har sammenlignet med andre europeiske land en lavere andel ungdommer som står utenfor utdanning, arbeid eller tiltak (Reegård, s.9, 2021). Velferdssamfunnet i Norge er tuftet på at alle som kan, skal være i arbeid eller utdanning. I Norge har vi over tid hatt høy sysselsetting, lav arbeidsledighet og et høyt utdanningsnivå når vi sammenligner oss med andre land. Vi ser likevel at andelen som står utenfor arbeid er stabil høy (Meld.St. 32, 2020-2021). I alderen 18-67 år er det estimert at 620 000 mennesker står utenfor arbeid eller utdanning, dette tilsvarer 18 prosent av alle i denne aldersgruppen (tall fra SSB 2022, ref i Meld.St. 32, 2020-2021).

1.1 Forholdet mellom utdanning og arbeid

Utenforskap i ung alder har enorme kostnader for enkeltindividet og for samfunnet. Forskning har identifisert at gruppen ungdommer som faller utenfor er stor (Strand et al., 2020 s. 6-11). Frafall fra utdanning har over flere tiår vært høyt og konsekvensene for enkeltmenneske og samfunnet er høyt. Det er derfor en økende bekymring for gruppen mennesker som havner utenfor (Strand et al., 2020; Reegård, 2021, s.9).

Som tabellen under viser, ser vi en positiv endring fra 2015 og frem til i dag. 80,4 prosent nå gjennomfører utdanningsløpet. Det er fortsatt yrkesfaglige utdanningsprogram som har det største frafallet, og det er fortsatt kvinner som har høyest andel som gjennomfører utdanningen.

Tabell 1. (Kilde: SSB, 2022).

Elever som startet i Vg1 for første gang angitt høst, og andelen som har fullført med studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem/seks år ¹				
	2015-2021		Endring i prosentpoeng	
	I alt	Andel som har fullført videregående opplæring i løpet av fem/seks år	2014-2020 - 2015-2021	2006-2012 - 2015-2021
Alle utdanningsprogram	65 250	80,4	0,8	8,4
Menn	33 569	76,2	0,5	8,4
Kvinner	31 681	84,7	1,2	8,4
Studieforberedende utdanningsprogram	34 924	89,4	0,3	6,4
Menn	15 477	86,3	0,3	7,6
Kvinner	19 447	91,8	0,2	5,3
Yrkesfaglige utdanningsprogram	30 326	70,0	1,7	9,5
Menn	18 092	67,7	1,1	8,5
Kvinner	12 234	73,5	2,7	11,1

Frafall fra videregående skole representerer en risiko for fremtidig redusert helse og velvære for unge, og som med stor sannsynlighet, vil følge dem gjennom livet. Fullført studieløp i den videregående skole assosieres med tilknytting til arbeid, høyere utdanning, lavere risiko for økonomiske problemer, bedre fysisk og psykisk helse, samt høyere grad av tilfredshet. For en rekke land, deriblant Norge, er det derfor et mål å sikre at flest mulig fullfører videregående opplæring (Larsen et al., 2018; Myhr et al., 2018).

Menneskers livsvansker har i for stor grad blitt løftet inn i helsesektoren, der det kanskje ville være mer fornuftig å forsøke andre tilnærminger (Antonovsky, 2012, s. 36; Rasmussen, 2010). En stadig økende bruk av helseressurser på ikke-medisinske livsvansker, er en utfordring for et overbelastet helsevesen. Det er også et problem for enkeltindividet som strever. Europen Council sa det slik: *“It’s a human right not to be exposed to non-effective health care”* (Sitert i Rasmussen, 2010, s. 74-75).

1.1.1 Forholdet mellom utenforskap og helse

Marginalisering og sosial ekskludering er ofte et resultat av at ungdommer faller utenfor utdanning og arbeidsliv (Raaum et al., 2009 i Nilsen et al., 2014; Frøyland, 2020, s. 188-190). Utdannelse og videre overgang til arbeidslivet er av stor betydning for helsen vår. Liten eller ingen utdanning reduserer mulighetene for stabil tilknytting til arbeidslivet og øker risiko for sykdom, skade og

tidlig død. Ungdommer som ikke fullfører utdanning, er derfor et viktig fokusområde for å bedre folkehelsen (Folkehelseinstituttet 2018). Bourdieu (1997 referert i Mills, 2008) hevdet at klassebakgrunn kan påvirke individers mulighet til å lykkes i utdanningssystemet. Han argumenterer for at kulturell kapital, som inkluderer kunnskap, verdier og atferd, kan være avgjørende for om du vil lykkes i utdanning. Han hevdet også at utdanningssystemet kan være med på å forsterke og opprettholde sosiale ulikheter og forskjeller.

Sosial ulikhet i helse er veldokumentert. 70 000 norske barn rammes av psykiske lidelser, og jenter rammes i større grad enn gutter. Kronisk sykdommer, fedme og livsvansker rammer oftere barn og unge av foreldre med liten eller ingen utdanning. Levealderen for mennesker med liten eller ingen utdanning er vesentlig lavere enn for gruppen med høyere universitetsutdanning (Dahl et al. 2014, s. 15).

1.2 Min erfaring og interesse for temaet

Jeg har flere års arbeidserfaring i forskjellige roller der jeg møter mennesker med ulike hjelpebehov. Dette har vært innenfor rus og psykiatri, tiltaksbedrift og NAV. Gjennom erfaring og egenrefleksjon fra disse ulike rollene, er det klart for meg at systemene og mennesker i systemene, som meg selv, ofte kan være et hinder for individet vi skal hjelpe. Jeg tror at vårt eget behov for å «løse» andres utfordring, mengden av oppgaver det legges forventninger om at medarbeidere skal «løse», og at hjelpen den enkelte er i behov av er delt mellom flere avdelinger eller etater, kan være til hinder for individets egen prosess. Etter det jeg erfarer, handler dette både om hvordan systemene organiseres, budsjetter, manglende tverrfaglig samarbeid og kompetanse.

Jeg har de siste årene jobbet i NAV med oppfølging av sykemeldte, veiledning, vurderinger og saksbehandling i forhold til arbeidsavklaringspenger, uføretrygd og behovsvurderinger av oppfølgingsbehov. Gjennom årene som veileder opplever jeg at det ofte er sammensatte utfordringer som ikke nødvendigvis er direkte relatert til sykdom definert etter trygdemedisinske vilkår. Det som for mange oppfattes som «livet som skjer» som eksempelvis utfordringer med barn, problemer i parforhold, økonomiske problemer, dødsfall, kan sette enkelte mennesker helt ut av spill, mens andre fremstår bedre rustet til å håndtere situasjoner man til enhver tid befinner seg i. I mitt arbeid med å hjelpe mennesker til å finne sine ressurser, opplever jeg at menneskers livsvansker i for stor grad har blitt løftet inn i helsesektoren. Min påstand er at både NAV, helsesektoren og andre etater i kontakt med mennesker i vanskelige situasjoner, ofte kan være et

hinder for å hjelpe mennesker til å finne sine ressurser de kan bruke i arbeidslivet som igjen vil ha påvirkning for helsen.

1.3 Problemstilling og oppgavens formål

Hvordan de enkelte ungdommene blir møtt og opplever oppfølgingen de får, vil kunne ha stor betydning for helsen. Formålet med denne oppgaven er å undersøke nærmere hva ungdommer som har deltatt i et oppfølgingsprosjekt erfarer er viktig for å fullføre sin utdanning. Prosjektet de har deltatt i er finansiert av NAV og fylkeskommunen som et ledd i å få flere ungdommer inn i arbeidslivet (se mer om prosjektet i 1.4). Oppgaven har det helsefremmende perspektivet som en tilnærming. Oppfølgingstiltaket er en setting for læring som kan være av stor påvirkning både for ungdommenes videre muligheter i arbeidslivet og samlet sett for deres helse.

Jeg har derfor formulert følgende problemstilling for min undersøkelse:

Hva er viktig for å gjennomføre utdanningen for ungdommer som enten står i fare for å avslutte eller har avsluttet sin utdanning?

1.3.1 Forskningsspørsmål

Oppgavens formål er å undersøke elevenes opplevelse og erfaringen av den oppfølgingen de får, skaffe til veie kunnskap om hva ungdommene mener er viktig for å fullføre utdanningen. Jeg vil også undersøke hvem eller hva som har vært viktig for ungdommene i oppfølgingen, situasjonen i dag og videre planer etter fullført utdanning.

På denne bakgrunn har jeg formulert følgende forskningsspørsmål:

- 1) Hvorfor kom ungdommene i kontakt med prosjektet?
- 2) Hva har ungdommene fått hjelp til gjennom prosjektet og hvordan har de opplevd oppfølgingen de har fått?
- 3) Hva er situasjonen for ungdommene i dag og hvilke planer har de for fremtiden?

1.4 Prosjekt for å få flere ungdommer til å gjennomføre utdanning

For å få informasjon om prosjektets organisering og erfaringer, har jeg hentet inn bakgrunnsopplysninger der jeg har sendt en epost til prosjektansvarlig. Spørsmålene som prosjektansvarlig har svart på, er vedlagt oppgaven (Vedlegg 6). Basert på svarene fra prosjektansvarlig, vil jeg her gi en presentasjon av tiltakets organisering og erfaringer gjennom 3,5 år. Ungdommene som deltar i prosjektet omtales som både elever, ungdommer, deltagere eller kandidater. Kandidater brukes i all hovedsak der ungdommene deltar som privatister. Prosjektet som nå har blitt et etablert oppfølgingstiltak, omtales både som prosjekt og tiltak gjennom oppgaven.

1.4.1 Fra prosjekt til et etablert tiltak

Prosjektansvarlige opplyser at kommunen hadde mange under 30 år som ikke hadde fullført videregående skole, noe de så gjorde det vanskelig å hjelpe ungdommene videre ut i arbeidslivet. Det ble derfor søkt om midler fra statsforvalter til et 3-årig prosjekt med mål om å få flere ungdommer til å fullføre videregående skole. Oppfølgingstiltaket startet opp som et prosjekt i 2019. Ungdommene i prosjektet hadde enten stått i fare for å avslutte utdanning, eller de hadde allerede avsluttet videregående skole. Prosjektets mål er å få den enkelte ungdommen til å fullføre videregående opplæring og deretter videre i utdanning eller arbeid.

Ungdommer som ble rekruttert inn i oppfølgingstiltaket kom enten via en NAV-veileder, opplæringstjenesten (OT), lærere som kjente til prosjektet tok kontakt og noen ungdommer kom på eget initiativ fordi de hadde hørt om tilbudet. Ressurser tilknyttet oppfølgingen i dag er fordelt på 2 stillinger. Prosjektet er finansiert 50 % av NAV og 50 % av fylkeskommunen. I starten av prosjektet var opplæringstjenesten delvis med i prosjektet, men man fant ut at delingen av ressurser som skulle dekke store geografiske avstander ikke var ideelt. Det ble derfor bestemt at fylkeskommunen delfinansierte en 50 % ressurs slik at man til sammen med NAV fikk en 100 % ressurs som dekket to områder. Prosjektansvarlig som i denne oppgaven har fått navnet Kari, har derfor to «hatter» på seg, NAV og OT. Det er i tillegg en lærerstilling på 20 % som er ansatt i oppfølgingstiltaket. Læreren følger opp enkelte fag, primært norsk. 100 % stillingen har i hovedsak oppgave å organisere, legge til rette, motivere, skape fremdrift og følge opp ungdommene ut fra behov. Begge stillingene er finansiert av NAV og fylkeskommunen. Prosjektansvarlig opplyser at rollene ofte sklir over i hverandre og at man gjør det som er nødvendig.

Prosjektet ble etablert for å få ungdommer som ikke har gjennomført videregående til å gjennomføre videregående skole. Etter prosjektet kom i gang, så prosjektet at her var det et potensiale i det tverrfaglige samarbeidet for å redusere antall ungdommer som avsluttet videregående skolegang før fullført skolegang. Ansatte i tiltaket hadde derfor faste dager ukentlig på tilhørende videregående skoler. Dermed ble prosjektet omgjort til både å favne ungdommer som hadde droppet ut for å få de tilbake, i tillegg til at tiltaket også hadde søkelys på forebygging for å redusere antall ungdommer som droppet ut av videregående skole. Fra høsten 2022 er tilbudet utvidet til ytterligere en videregående skole der prosjektet er en dag per uke.

Prosjektet opplyser at de over en periode på 3,5 år, har fulgt opp et sted mellom 35-40 ungdommer i forhold til tilbakeføring til utdanning. Fordelt på alle ungdommene, opplyser prosjektansvarlig at det er gjennomført ca. 100 privatist-eksamener der 80 av de er bestått. Noen av ungdommene har måtte ta mange eksamener fordi de ikke har gjennomført noen fag fra ordinært skoleløp, andre har kanskje bare noen få eksamener å ta som privatist.

I det forebyggende arbeidet opplyses det at det er vanskeligere å tallfeste hvordan oppfølgingen har fått flere til å fortsette utdanningen. Prosjektansvarlig opplyser at det har vært et forsterket samarbeid mellom prosjektet og skolene på 25-30 elever som stod i fare for å avslutte videregående skole, men som gjennom oppfølgingen gjennomførte. Prosjektet jobber også forebyggende og gir tett oppfølging til lærlinger som står i fare for å droppe ut. Prosjektet og det tverrfaglige samarbeidet har resultert i at flere unge voksne/ ungdommer har fullført utdanningen opplyser prosjektansvarlig.

Prosjektet som nå er et fast tiltak har også ført til et tettere samarbeid i kommunen mellom ulike etater som PPT, psykisk helse, helsesykepleier, politi, ungdomsskoler, og det har blitt etablert flere arenaer som nettverksgrupper for barn og unge der prosjektansvarlig er fast medlem. Dette mener prosjektansvarlig har ført til en reduksjon av antall ungdommer som dropper ut av videregående skole fordi det er etablert et godt tverrfaglig miljø som gjør dem bedre rustet til å fange opp ungdommer som har det vanskelig.

1.5 Oppgavens videre oppbygging

Kapittel 2 Teoretisk referanseramme:

I kapittel 2 presenteres aktuell teori og forskning. Teori, forskning og informasjon som også er presentert i dette kapittelet, vil bli anvendt og diskutert i kapittel 5 Diskusjon.

Kapittel 3 Metode:

Kapittel 3 redegjør for valgt metode for denne oppgaven, begrunnelse for hvorfor metoden ble valgt, og hvordan jeg har brukt metoden i praksis.

Kapittel 4 Resultat

I kapittel 4 presenteres undersøkelsens resultat ved utfyllende og hyppig bruk av sitater fra informantene. Resultatene vil belyse forskningsspørsmålene.

Kapittel 5 Diskusjon

I kapitlet her vil resultatenes hovedtrekk oppsummeres og bli diskutert opp mot teori og forskning med tanke på oppgavens problemstilling, forskningsspørsmål og formål.

Kapittel 6 Avslutning

Kapitlet oppsummerer kort undersøkelsens hovedmomenter og oppsummerer undersøkelsens hovedfunn.

2 Teoretisk referanseramme

Temaet tar utgangspunkt i utenforskap til arbeid og utdanning som er et stort samfunnsproblem. I dette kapitlet vil jeg presentere aktuell forskning, litteratur og teori som vil bli brukt i diskusjonen. Først i dette kapitlet vil jeg redegjøre for hvordan jeg har gått frem for å finne litteratur til oppgaven.

2.1 Litteratursøk

Norge har et svært omfattende velferds- og utdanningssystem tuftet på sosialdemokratiske verdier med mål å utjevne sosiale forskjeller, slik vi også finner i de øvrige skandinaviske landene (Sandvin et al., 2020, s. 30-31). Det er derfor vurdert at internasjonal forskning vil være mindre relevant for denne oppgaven. Norge kan i noe grad sammenligne seg med de andre skandinaviske landene. Det er derfor gjort begrensninger til de skandinaviske landene i litteratursøkene. Søkene er i all hovedsak rettet mot forskning i Norge og er begrenset til å gjelde siste 15 år. Artikler som er gjennomgått har ført til funn av andre aktuelle artikler gjennom henvisninger og litteraturlister.

Forskning på arbeid og utdanning og forholdet mellom disse to, er store forskningsfelt. I arbeidet med denne oppgaven har jeg gjort et systematisk litteratursøk for å få en oversikt over relevant forskning relatert til oppgavens tema. Det er brukt flere databaser for litteratursøket. Ulike søkeord og i flere kombinasjoner er brukt, søkene er gjort på både engelsk og norsk. En oversikt over litteratursøket er vedlagt oppgaven (Vedlegg 1 og 2). Under arbeidet med oppgaven har det vært behov for å gjøre nye søk etter oppdatert litteratur. Det er derfor, som vist i søkelogg, gjort fortløpende litteratursøk. Det er også brukt artikler etter tips fra både medstudenter, tidligere kolleger og artikler funnet i litteraturlister.

2.2 Det helsefremmende aspektet

Helsefremmende arbeid (Health Promotion) har fra 1970-tallet utviklet seg til et eget fag -og forskningsfelt. Verdens helseorganisasjons (WHO) definisjon fra 1948 «Helse som mer enn fravær av sykdom», har vært sentral for utviklingen av synet på helse og arbeidet med å fremme helsen i befolkningen. Helse ble i den første WHO-deklarasjonen om helsefremmende arbeid (1986) beskrevet som «en tilstand av fullstendig fysisk, psykisk og sosialt velbefinnende». Mange innenfor

fagfeltet helsefremmende arbeid anser dette som en nokså utopisk definisjon på hva helse er. Det er likevel bred enighet om at definisjonen har hatt betydning for hvordan vi kan se helse som noe mer enn en kroppslig eller medisinsk tilstand (Hanson, 2004, s. 71.) Tiltak eller prosesser som tar sikte på å sette mennesker i stand til å øke kontroll over egen helsetilstand, og/ eller til å forbedre egen helse, er kjernen i hva helsefremmende arbeid handler om (WHO 1986). Deltagelse i arbeid viser til en rekke positive helseeffekter. I motsatt fall, viser det å stå utenfor arbeid til negative påvirkning for helsen vår, i tillegg til en betydelig økonomisk konsekvens for samfunnet. Tiltak for å inkludere flere i arbeid er derfor en høy prioritet (Lamøy & Myhre, 2021).

2.2.1 Det helsefremmende aspektet i skole og utdanning

De senere årene har skolens samfunnsmandat blitt tillagt nye funksjoner. Trivsel og helse har fått en mer fremtredende plass sammen med læring som er skolens primære oppgave (Dooris, 2012, s. 18; Tjomsland & Viig, 2015 s. 28). I opplæringslovens § 9A heter det at «... alle elever i grunnskolen og videregående opplæring har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring.» (Opplæringslova, 1998, § 9 A-2). Forskning på barn og unge viser en økning av ensomhet blant elever, psykiske plager, stress og opplevelse av press (Bakken, 2021). Barn og unges erfaring gjennom skolesystemet vil være av stor betydning, og danne grunnlag som vil følge den enkelte gjennom livet. Det å investere i barn og unges psykiske helse vil ikke bare være lønnsomt for den enkelte elev, men også for samfunnet (Meld. St. 32, 2020-2021).

Skolen er en av de viktigste institusjoner som gir barn og unge redskap til å utvikle seg til selvstendige samfunnsborgere. Skolen formidler og bringer kulturarven til nye generasjoner, i tillegg til å forsyne samfunnet og næringslivet med kunnskap og kompetanse (Skaalvik & Skaalvik, 2021). Tjomsland & Wiig (2015, s. 28) skriver også at faglig og sosial utvikling er viktig og at dette påvirker helsen både for elever og alle ansatte i skolen. Skolen er en viktig setting i det helsefremmende arbeidet. I vårt samfunn går alle på skolen uavhengig av hvilke muligheter den enkelte har. Skolen skal være en arena for alle med hensikt å fremme egen helse (Samdal, 2011, s. 321; Samdal et. Al, 2012, s. 50).

Helsefremmende arbeid i skolen har tradisjonelt handlet om helseundervisning og enkeltstående tiltak rettet mot enkelte grupper (Tjomsland et al., 2015, s. 34). Dreiningen de senere årene har gått mot et mer helhetlig helsefremmende perspektiv der betydningen av det å utvikle et stimulerende miljø, der eleven selv har en mer aktiv rolle (Kunnskapsdepartementet, 2018, kap. 4; Samdal &

Torsheim, 2012, s. 49; Tjomsland & Wiig, 2015, s. 35). Kunnskapsløftet (2020) fremhever at samfunnsoppdraget til skolen går ut over det å lære bort kunnskap og ferdigheter. Elevene må også få verktøy til å ta vare på egen helse, både av fysisk og psykisk karakter (Utdanningsdirektoratet, 2020, s. 12).

Målsettinger i det helsefremmende arbeidet i skolen er å oppnå bedre helse, økt trivsel og skape gode undervisnings- og læringsforhold ved å fremme et positivt og støttende skolemiljø og stimulere til en helsemessig gunstig livsstil (Samdal, 2011, s. 321; Samdal & Torsheim, 2012, s. 49). For å kunne nå denne målsettingen forutsetter detten integrering av det helsefremmende arbeidet i hele skolen, i tillegg til at det institusjonaliseres i skolens daglige virksomhet (Dooris, 2012, s. 18; Tjomsland & Wiig, 2015, s. 36). Et helsefremmende perspektiv fordrer at ansvaret ikke legges på enkeltpersoner som elev, lærer eller andre faggrupper, men at man løfter perspektivet til hele skolen (Tjomsland & Wiig, 2015, s. 35).

Tvedt (2022) har i sin doktoravhandling undersøkt hvordan psykososiale faktorer i skolen har sammenheng med risiko for å avslutte videregående utdanning. I sin avhandling tar hun blant annet opp behovet for at utfordringen knyttet til motivasjon og tilhørighet ikke bare ses i sammenheng med faglig prestasjon, men også i forhold til det psykososiale læringsmiljøet (Tvedt, 2022).

2.2.2 Empowerment

Mange mennesker kan føler seg maktesløse i møte med hjelpeapparatet. Dette kan f.eks. være i rollen som pasient i helsevesenet, som bruker i velferdsetaten eller som elev i skolen osv.

Opplevelsen av manglende medvirkning og mangel på autonomi i beslutninger som omhandler en selv ser ut til å være en utfordring for mange til tross for et langt større søkelys på brukermedvirkning de senere årene Mange kan kjenne på en avmaktsfølelse i møte med hjelpeapparatet. Paternalistiske holdninger som signaliserer at hjelperen vet bedre enn deg hva som er den beste løsningen for deg, hevder Stang (2003, s.141-142) har lange tradisjoner i helsevesenet. Helseloven fra 1. januar 2001 gir tydelige signaler på at brukerens ressurser og muligheter skal vektlegges i avgjørelser som omhandler en selv.

Empowerment er et sentralt begrep innenfor det helsefremmende arbeidet. Individets mulighet til å ta kontroll over forhold som kan påvirke helsen, viser til kjernen i begrepet empowerment (Stang, 2003, s.141-142). Begrepet kan oversettes til makt, kraft og styrke. Individet vil ha vanskeligheter

med å oppnå best mulig helse dersom individet ikke opplever å ha styring over determinantene som påvirker den den (Green et al., 2015, s.6). Den norske oversettelsen av begrepet er «bemyndigelse». Mange argumenterer for at begrepet ikke er dekkende for det engelske begrepet empowerment. Ved bruk av begreper som ikke reflekterer makt, «bør en være oppmerksom på at det kan bli en kilde til maskering av makt» (Mathisen, 1982 referert i Stang, 2003, s. 141-142)

Helse skapes og påvirkes der vi lever våre liv. Det er individet selv med sine personlige forutsetninger, handlinger og sine omgivelser som påvirke helsen (Hanson, 2014, s. 76-77). Definisjon på empowerment kan være at man som individ er i en tilstand der man selv har makten til å ta egne valg. Det vil si å ha kontroll og makt over eget liv som påvirker helsen positivt. Empowerment er også assosiert med individer med høy grad av selvfølelse i kombinasjon med ferdigheter som har innvirkning over individets liv og helse (Green at al., 2015, s. 41; Hanson, 2004, s. 75-76).

Opplevelse av at man er verdsatt og at man er i stand til å tilføre verdi for andre, finner man som betydningsfullt på tvers av kulturer og geografiske grenser. Det å være av betydning, oppleve det å bety noe for noen, er et grunnleggende psykologisk behov. Dersom man ikke har opplevelse av å bety noe for noen, kan dette resultere i betydelig lidelse for den enkelte, i tillegg også få konsekvenser for samfunnet ellers (Prilleltensky, 2020). Annerkjennelse er en annen viktig faktor av stor betydning for å komme inn i arbeidslivet, kanskje særlig for de som har helseutfordringer eller andre livsvansker. Det å oppleve annerkjennelse for sin situasjon og få troen på at hver enkelt har en verdi i seg selv. Det kan være vanskelig å se seg selv i dersom man mangler erfaring av å ha en verdi i seg selv (Krokstad, 2021).

Bemyndigelse eller empowerment handler om menneskers mulighet til å realisere sitt potensial uavhengig av om individet tilhører en marginalisert gruppe i samfunnet. Troen på at alle mennesker har ressurser til å kunne hjelpe seg selv, at man både kan og skal løse sine egne problemer med eller uten hjelp fra andre. Begrepets positive aspekter setter søkelys på muligheter fremfor begrensinger i menneskers liv (Stang, 2003, s. 143-144).

2.2.3 Tiltak for å få flere unge i arbeid eller utdanning

Fullført videregående opplæring fører til høyere grad av arbeidsdeltagelse og mindre helserelatert fravær fra arbeid (Hoff et al. 2018, s.2). Det å hjelpe de som faller utenfor arbeid og eller utdanning,

kan være utfordrende. Det å balansere den enkeltes behov for individuell oppfølging og samtidig ivareta forpliktelsen man har for å skape et tilfredsstillende tilbud for alle deltagere, er nok en utfordring flere faggrupper kjenner på (Reegård, 2021, s.13).

Garantiordningen - en «garanti» med mål om å få flere unge i arbeid er ikke en lovfestet rettighet, men en politisk garanti som skal være førende for NAV sitt arbeid med den yngre brukergruppen. Tiltaksgarantiordningen ble innført i 2009 og var for langtidsledige i to år eller unge mellom 20-24 år (Vannevjen, 2010). Garantiordningen er styrket og skal sikre at ungdom under 20 år som ikke har skoleplass får tilbud om arbeidsrettet tiltak. For aldersgruppen 20-24 år skal garantiordningen sikre at unge som har behov for hjelp til å komme i arbeid skal få en aktivitetsplan der et klart mål om arbeid innen en måned etter at vedtak om oppfølgingsvedtak fra NAV er gitt. For ungdommer som er registrert med nedsatt arbeidsevne i alderen 20-29 år betyr garantiordningen at skal utarbeides en individuell aktivitetsplan med mål om arbeid (Arbeid- og sosialdepartement Prop. 1 S, 2014-2015 referert i Bragstad & Sørbo, 2015).

2.3 Opplevelse av sammenheng

En sentral teori innenfor det helsefremmende arbeidet er Antonovskys teori om salutogenese. Salutogenese handler om, hva som gjør oss friske i motsetning til hva som gjør oss syke (patogenes) (Hanson, s. 62, 2004). Antonovsky mente at vi kan bygge opp motstandskraft og mestre utfordringer ved å styrke følelsen av sammenheng i livet vårt. Når vi er opptatt av patogene faktorer som påvirker helsen, ligger det til grunn at årsaken til hvordan man har det forklares ut fra sykdomsrelaterte årsaker. Antonovsky (2012) ser perspektivene som komplementære, og argumentere for at en mer «rettferdig» vekting av betydningen begrepene samlet kan ha for resultatet. *«En salutogen tankegang er ikke bare en forutsetning for, men tvinger oss til, å jobbe for å utforme og fremme teori om mestring»* (Antonovsky, 2012, s. 36-37). Begreper som «generelle motstandsressurser» og «mestringsressurser» som viser til indre sammenheng, medbestemmelse og balanse mellom for lite og for mye belastning, er sentral i Antonovskys teorier. Motstandsressurser og mestringsressurser ut fra dette perspektivet, bidrar til at man i større grad både kan mestre, motstå eller overvinne ulike situasjoner til tross for stressfaktorer det enkelte individ påvirkes av (Antonovsky, 2012, s. 50). Salutogenese ser på helse som et kontinuum fra helse til uhelse. Tilnærmingen ser på faktorer som til tross for at enkeltindividet kan utsettes for patogene faktorer eller stressorer, kan det være mulighet for å opprettholde god helse. Et uttrykk vi hører ofte er: «Det handler ikke om hvordan du har det, men hvordan du tar det». Det er slik jeg forstår Antonovsky

sitt begrep *Opplevelse av sammenheng* (OAS). Dette er knyttet til hvilken evne vi har til å håndtere de situasjoner vi utsettes for. OAS består av tre kjernekomponenter: begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet (Antonovsky, 2012, s. 27-41).

Begripelighet

Begripelighet handler om hvordan eller i hvilken grad den enkelte opplever påvirkninger i ulike former, om det er kognitivt og forståelig strukturert og om individet er rustet til å ta imot informasjonen som bli gitt. Individet med høy grad av begripelighet forventer at hendelser som vil påvirke livet man lever er forutsigbart, eller at overraskende hendelser vil kunne plasseres i sammenheng og forklares (Antonovsky, 2012, s. 39).

Håndterbarhet

Begrepet håndterbarhet sier noe om hvordan den enkelte opplever at ressursene er tilstrekkelige og tilgjengelige for å håndtere kravene vi vil møte i ulike situasjoner. Det betyr at man møter livet som skjer, man definerer ikke det som skjer som urettferdig eller at man ser på seg selv som offer. Man håndterer til enhver tid situasjonen man befinner seg i, og går videre med livet sitt (Antonovsky, 2012, s. 39).

Etnan & Løhre (2019) viser til i sin artikkel om skoleengasjement at elever som hadde tilgjengelige ressurser for å skape engasjement, rapporterte om en større opplevelse av tilfredshet og hvordan engasjement henger sammen med opplevelse av faglig tilfredshet blant elevene. Mennesker har behov for å være fornøyd med egen innsats og føle tilfredshet over det arbeidet man har prestert (Etnan & Løhre, 2019, s. 17). Der Antonovsky (2012) snakker om motstandsressurser for å forklare faktorer som er positive for det helsefremmende arbeidet, tar artikkelen til Etnan & Løhre (2019) i bruk begrepet oppdriftsfaktorer

Meningsfullhet

Meningsfullhet innebærer at individet opplever en sterk grad av motivasjon. Eksempel kan være når det snakkes om livsområder av stor betydning for enkeltindividet, der individet opplever engasjement og noe de involveres i (Antonovsky, 2012, s. 41). Antonovsky omdefinerte OAS slik:

Opplevelsen av sammenheng er en global innstilling som uttrykker i hvilken grad man har en gjennomgående, varig, men også dynamisk følelse av tillit til at (1) stimuli som kommer

fra ens indre og ytre miljø, er strukturert, forutsigbare og forståelige, (2) man har ressurser nok til rådighet til å kunne takle kravene som disse stimuliene stiller, og (3) disse kravene er utfordringer som det er verdt å engasjere seg i (Antonovsky, 2012, s. 41).

Begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet er nødvendige for å oppnå opplevelse av sammenheng, men ikke like viktige. Det er fullt mulig å ha høy grad av begripelighet og håndterbarhet, men at man har lav meningsfullhet, eller lav begripelighet, lav håndterbarhet, men høy grad av meningsfullhet osv. Hvor godt eller dårlig vi mestrer livets stimuli, er avhengig av de ulike faktorene i modellen OAS (Antonovsky, 2012, s. 44). Slik jeg forstår opplevelse av sammenheng, er det en følelse av at livet gir mening, at man har kontroll over sin egen situasjon og har et sosialt nettverk som kan gi deg støtte når du trenger det. Antonovsky (2012) hevder at har man en sterk opplevelse av sammenheng, er man bedre rustet til å håndtere stress og utfordringer.

2.4 Forskning relatert til temaet

Det kan være ulike grunner og ofte sammensatte utfordringer som ligger til grunn for at ungdommer ikke fullfører utdanningen. I arbeidet med å redusere frafall fra videregående opplæring, er samarbeid mellom barnehage, grunnskole, OT, PPT, BUP, NAV, Politiet, Barnevernet, Bufetat, Bufetat, kommune og fylkeskommune viktige aktører i dette arbeidet. Det er steder i landet der det er etablert samarbeid mellom ulike faggrupper, men andre steder viser til at samarbeid på tvers er mer utfordrende (Mathiesen et al., 2017, s. 2). Skolefracfall kan også handle om at foreldre ikke er til stede og gir barna et «dytt» ut av sengen og kommer seg på skolen, endring i familiemønster og ikke minst er nye medier og sosiale medier er noe ungdommene bruker mye av sin våkne tid på. Alt dette kan påvirke ungdommers skoleprestasjon og være en faktor i forhold til om man gjennomfører utdanningen eller ikke (Hernes, 2010, s. 25-27).

Forskning gjennomført i de nordiske landene finner blant annet at skolefracfall fra yrkesfagene er størst i Norge og lavest i Finland. De nordiske landene har flere like faktorer som gjør at det er naturlig å sammenlikne. Forskjellene i forhold til den videregående opplæringen er at Norge og Danmark har organisert utdanningen med en kombinasjon av skole og lærling, mens i Finland og Sverige har de en skolebasert opplæring (Backman et al., 2015. s.241).

Faget utdanningsvalg på ungdomsskolen, har vært et obligatorisk fag siden 2008. Opplevelsen av å medvirke og kunne påvirke avgjørelser som omhandler seg selv vil øke ungdommers kompetanse til

å gjøre karrierevalg (Thunberg, & Andreassen, 2017, s. 4-5). I perioden 2011-2013 ble det av fylkeskommunen bedt om å se nærmere på faget utdanningsvalg som et ledd i å redusere antall elever som velger feil utdanning og i verste fall dropper ut av videregående utdanning (Thunberg, & Andreassen, 2017, s. 4). Det å gi eleven verktøy og kompetanse til å ta riktige karrierevalg, kan være en viktig faktor for å redusere frafall. Forskerne finner her at de å trene eleven gjennom elevstyrte aktiviteter, ta valg gjennom fiktive valgsituasjoner og generelt bidra til elevens mestringstro, vil være viktige verktøy for å styrke elevene til å fullføre utdanning (Thunberg, & Andreassen, 2017, s. 23).

Frafall fra yrkesfagopplæring har vært stabilt høyt over mange år, og det er gjort flere studier for å se på tiltak for å redusere frafall. Gjennomgående funn i de studiene jeg har lest, er at de fleste anbefalingene er rettet mot elevtiltak. Det er i mindre grad tiltak rettet mot lærere eller institusjonene (Cerdeja-Navarro et al., 2017). Det kan imidlertid se ut til at det er en dreining mot å se på systemene og ikke bare individrettede tiltak. Identifisering, Karlegging og Oppfølging (IKO-modellen) er først og fremst en intervensjon på systemnivå der formålet er å identifisere og komme raskere i gang med tiltak for elever som står i fare for å droppe ut av utdanningen (Sletten et al., 2019, s. 11).

2.5 Hvorfor noen velger å avslutte videregående utdanning

Habitus er et begrep Bourdieu (1997) brukte for å beskrive individers ubeviste handlemønstre som formes gjennom sosialisering og kulturell påvirkning. Vår habitus kan påvirke hvordan vi oppfatter og reagerer på ulike situasjoner, dette gjelder også innenfor utdanning. Bourdieu argumenterer for at habitus kan være en kilde til sosial reproduksjon der sosiale forskjeller og ulikheter reproduseres gjennom generasjoner (Bourdieu 1997 referert Mills, 2008, s. 79-89).

Det er mange faktorer som påvirke valget om å avslutte videregående skole. NRK Vestfold og Telemark (Holm et al., 2020) presenterte et utvalg av skolesluttere der de forteller sine historier. En av intervjuobjektene opplyser at hun var aldri dårlig på skolen rent faglig, men at angst og depresjon stod i veien for en ordinær skolehverdag. Andre forteller om manglende motivasjon, passet ikke inn i A4 skolen eller at de ikke fikk læreplass som grunnlag for at det avsluttet videregående skole. Møtet med videregående kan være utfordrende for mange, spesielt for de som ikke har andre å støtte seg på (Holm et al., 2020).

Karakterene fra ungdomsskolen og resultater fra nasjonale prøver fra grunnskolen, har betydning for fullføring av videregående opplæring (SSB, 2020). Elever med høyere prestasjon i de ulike fagene på ungdomsskolen har større sannsynlighet for å gjennomføre videregående skole enn de med lavere karakterer (Perlic et al., 2020, s.9).

Markussen og Grøgaard (2020) har gjennomført en studie av gjennomføring i videregående opplæring i Østfold i perioden 2016 – 2019. Studiets formål var å søke en større forståelse av hva som forklarer kompetanseoppnåelse og bidra til bedre gjennomføring på de videregående skolene i Østfold. Prosjektet har fulgt elever i perioden på tre og et halvt år, og i perioden studert karakteroppnåelse, kompetanse, hvem er de som dropper ut, hva skjer med dem og hvilke forhold påvirker eller har betydning for resultatene. Studien finner tydelige sammenhenger mellom gjennomsnittskarakterer fra tiende klasse og kompetanseoppnåelse fra videregående opplæring (Markussen et al., 2020, s. 50) Foreldres utdanningsnivå, viser til høyere snitt på elever i videregående (2020, s. 64). Av elevene i yrkesfagene som har fullført eller er videre i lærling løp, har elevene et høyere snitt fra tiende klasse sammenliknet med elevene som har sluttet eller ikke bestått. Elevene med høyest oppnådd kompetanse i videregående, viser til høyere grad av skoleengasjement målt i fravær fra tiende klasse. Studien finner at disse sammenhengene er statistisk signifikante både for studieforbereidende og yrkesfag i alle kommuner i Østfold med unntak av Halden (2020, s. 50-51).

Ifølge studien til Markussen og Grøgaard (2020) oppgir ungdommene i undersøkelsen følgende årsaker for at de har droppet ut av videregående skole: 1, de har valgt feil utdanningsretning, 2. de fikk ikke førsteønske eller lære plass, 3. psykiske vansker og 4. personlige årsaker. Rapporten konkluderer med behov for ulik innsats rettet mot skoleinterne og skoleeksterne faktorer for å redusere antall elever som dropper ut av videregående opplæring. Forskerne stiller spørsmålet om skolene har den nødvendige kompetansen i møte med elever med psykiske og andre livsvansker for å forebygge at de avslutter utdanningen (Markussen og Grøgaard, 2020, s. 102-104).

2.6 NAV i skolen – et tverrfaglig samarbeid

Som et ledd i arbeidet med å redusere frafall fra utdanning, er det utviklet flere ulike samarbeidsmodeller med NAV i skolen. For elever som dropper ut av skolen, vil dette berøre både fylkeskommunen og NAV i en eller annen grad. Det er derfor viktig å styrke samarbeidet mellom NAV, Opplæringstjenesten (OT) og skolen i forhold til frafallsforebygging og oppfølging

(Mathiesen et al., 2017, s. 2-3). Når ulike etater og faggrupper skal samarbeide med å nå samme mål, finner man at det er utfordringer i samarbeidet som blant annet skyldes ulik kultur, regelverk, tradisjon, bruk av «stammespråk» som kan gjøre at det er vanskelig å forstå hverandre. Det å avklare roller, utvikle gode rutiner, samarbeidsarena, gjøre seg kjent med hverandre mandat og regelverk, vil være verdifullt for i større grad kunne lykkes i arbeidet med å redusere frafall (Mathiesen et al., 2017, s 5).

Lo et al. (2016) har gjennomgått forskning gjort på tverrprofesjonelt samarbeid i Norge mellom NAV og andre offentlige velferdstjenester. De hevder at forskning på feltet er fragmentert, og at den ikke tar hensyn til utfordringer og behov til brukeren. Kunnskap om andre tjenester og kjenne til begrensninger på slike samarbeid vil være verdifullt og kan påvirke hvordan velferdsordningen kan utvikles og forbedres gjennom mer forskning av ungdommers erfaringer og opplevelser med hjelpeapparatet (Lo et al., 2016). Fra NAV-reformen ble iverksatt i 2006 er et uttalt fokusområde for NAV at det er bruker som skal eie sin prosess, og ha et større eierskap i tiltak som omhandler seg selv (Hilsen og Skinnarland, 2015 i Lo et al., 2016). Praktiseringen og muligheten for enkeltmenneskets mulighet for reell medvirkning i beslutninger har i mange år vært et kjent problem (Arnstein, 1969 referert i Lo et al., 2016, s.15). Parallelt som krav til brukermedvirkning vokser, blir det stadig mer synlig at spesielt for de unge, er terskelen for reell medvirkning vanskelig (Lo et al., 2016).

Pedersen (2020) har studert tverrprofesjonelt samarbeid mellom velferdsetatens tjenester og samarbeidspartnere ved hjelp av fire dimensjoner av tverrprofesjonelt samarbeid; deling, partnerskap, gjensidig avhengighet og makt. Resultatene tyder på tverrprofesjonelt samarbeid mellom velferdstjenestene i Norge ikke er fullt ut realisert. Pedersen (2020) finner at de enkelte tjenestenes autonomi og fragmentering, som gjenspeiles i lover og regler, finansieringssystemet og ulike ideologiske mål står i veien for det tverrprofesjonelle samarbeidet. En overordnet konklusjon i studien er at utfordringene i samarbeidet som er identifisert her, kan forklares med at velferdssystemets fragmentering. De relevante lovene og regelverket er sektordelt, finansieringssystem og ideologisk mål, som gjenspeiler fragmenteringen av velferdsetaten som begrenser tverrprofesjonelt samarbeid (Pedersen 2020).

Det er gjort studier som har undersøkt effekten av ordningen med NAV-veileder i skolen. I artikkelen «Da NAV flyttet inn på skolen», finner ikke Reiling et al. (2020) at tiltaket har gitt effekt i forhold til utfallsmålene før og etter introduksjon av NAV-veileder i skolen Videre er det

gjennomført ulike modeller av tverrsektorielt samarbeid i videregående skole for å få øke andelen elever som fullfører opplæring, og for å raskere fange opp ungdommer som dropper ut og hjelpe de over i arbeid eller tilbake for å gjennomføre videregående opplæring. Av de studiene på feltet jeg har funnet, konkluderer de med at det er utfordrende å evaluere effekt på en troverdig måte, men at det samtidig er mye som tyder på at det å ha NAV-veileder i skolen kan ha en positiv effekt på deltagelse i videregående opplæring (Salvanes et al., 2019, s.16).

3 Metode

Denne delen vil først redegjøre for valg av metode og forskningsdesign. Vitenskapelig metode deles ofte i tre hovedtyper: Naturvitenskapen som skal forklare, samfunnsvitenskapen som har som mål å forstå og humaniora som har som formål å fortelle (Thomassen, 2006, s. 139). Vitenskap som skal forklare fenomener gjør dette ut fra lovmessige årsakssammenhenger. Forskning som skal forstå et fenomen dreier seg i hovedsak om å gi et meningsinnhold til handlingen eller fenomenet. Skille går mellom naturen som vi kan forklare og kulturen som vi må forstå (Thomassen 2006, s. 156).

Prinsippene i vitenskapelig metode er uansett systematikk, grundighet og åpenhet (A. Johannessen et al., 2019, s. 25,31). Undersøkelsen i denne masteroppgaven går ut fra samfunnsvitenskapelig metode.

Videre vil dette kapittelet presentere og redegjøre for metoden som er benyttet både i planleggingen og gjennomføringen av intervjuene. Vitenskapsfilosofiske ståsted, forskningsdesign, datainnsamling og analyse vil beskrives. Til slutt i kapittelet, gjør vurderer jeg forskningsetiske forhold og undersøkelsens troverdighet og overførbarhet.

3.1 Vitenskapsfilosofi

Formålet med denne studien er å forstå hvordan ungdommene opplever oppfølgingen de får gjennom tiltaket. Dette gjør jeg ved å hente inn empirisk kunnskap om informantenes opplevelse av den oppfølging de får eller har mottatt (Kvaale & Brinkmann, 2021, s. 140). Metoden bygger på en forståelsesbasert tilnærming (Thagaard, 2021, s. 36).

Fenomenologi har som mål å undersøke opplevelsen til enkeltpersonene og søke dypere meninger om subjektets erfaringer. Fenomenologien er en vitenskapsfilosofisk tilnærming som prøver å kunnskap om i menneskers livsverden slik den fremstår for subjektet. Livsverden i fenomenologien betegnes som den verden som vi er fortrolig med, og ligger oss nærmest (Thagaard, 2021, s.26). Slik jeg forstår fenomenologiens livsverden, handler dette om hvordan hvert enkelt subjekt «er sin historie».

Formålet med undersøkelsen blir dermed å få en forståelse av ungdommenes livsverden, og få kunnskap om fenomener knyttet til oppfølgingen ungdommene får eller har fått, og hvordan de selv

vurderer hvordan oppfølgingen har hatt eller har betydning for der de er i dag. Enkelt kan vi si at metode handler om hvordan vi samler data, analyserer og tolker data (Johannessen et al., 2019, s. 25

3.2 Forskningsdesign

Ved utvelgelse av forskningsmetode for å gjennomføre forskningsprosjekt, er det viktig å ta stilling til behovet gå i dybden eller om det er mer bredde det er ønskelig å få kunnskap om fenomenet man skal studere. Vi snakker da om kvalitativ metoden som går i dybden, og kvantitativ som går i bredden. Det er problemstillingen som er utgangspunktet for valg av den mest hensiktsmessige metoden. Jeg har derfor valgt en kvalitativ metode som er vurdert som best egnet for problemstillingen. Metodevalget er basert på at det i denne studien er ønskelig å forstå fenomenet som studeres (Thaagard, 2018, s. 19). Fenomenet i denne studien er elever som enten står i fare for å avslutte utdanning, og de ungdommene/ unge voksne som har avsluttet utdanningen, men gjennom oppfølgingen er tilbake med mål om å fullføre utdanning. Elevene som er tilknyttet oppfølgingen blir fulgt opp av faglærere, opplæringstjenesten og NAV veileder for å styrke deres muligheter for å fullføre utdanningen. Formålet med å benytte intervju som metode er for å kunne beskrive og analysere virkeligheten forstått og opplevd av ungdommene som er berørt av oppfølgingen (Thagaard, 2018).

I valg av kvalitativ metode for innsamling av data har jeg benyttet Kvale & Brinkmann (2015) sine syv stadier i det forberedende arbeidet til intervjuundersøkelsen. De syv stadiene er ikke brukt slavisk, men tilpasset trinnene i denne oppgaven.

Kvale & Brinkmann (2015) viser til at metode er «veien til målet», altså man må ha klart for seg hva målet er. I denne studien er det å finne ut hva ungdommenes selv mener er viktig for å fullføre utdanningen sin, og fortelle hva som er eller var viktig for den enkelte for å fullføre sin utdanning. Kvale & Brinkmann (2015) argumenterer for at når kvalitativ metode er valgt og man skal planlegge gjennomføring av intervjuet, må tematiske spørsmålene «hva» og «hvorfor» besvares før spørsmålet «hvordan» kan stilles (Kvale & Brinkmann 2015, s. 140).

3.3 Forberedelse

I mine forberedelser til undersøkelsen, listet jeg opp sentrale spørsmål jeg ønsket å finne svar på. Dette dannet grunnlaget for temaene i intervjuguiden. Intervjuet var planlagt slik at informantene i størst mulig grad skulle fortelle fritt om sine opplevelser. Intervjuguiden skulle først og fremst sikre at alle temaene ble med i gjennomføringen av intervjuene (Johannessen et al., 2019, s. 147). Intervjuguidens spørsmål/ temaer ble utformet med mål om å få en bredere forståelse av ungdommenes livsverden slik den fremstår for dem.

3.4 Rekruttering

Etter at godkjenningen fra Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste (NSD) var klar (vedlegg 4), startet arbeidet med å rekruttere informanter. Deltakerne i prosjektet jeg ville studere var ikke tilgjengelig for utenforstående. Det var derfor nødvendig å ta kontakt med prosjektansvarlig for å få hjelp til å rekruttere informanter.

Prosjektansvarlige sendte ut meldinger til alle som enten har vært eller er tilknyttet prosjektet med mål om å skaffe inntil 10 informanter. 8 informanter sa ja til å delta- Jeg fikk navn og telefonnummer som gjorde at jeg kunne kontakte dem direkte. Etter hvert som intervjuene startet forsøkte jeg å spørre informantene om de visste om noen som kunne tenke seg å delta i et slikt intervju, denne metoden kalles ofte snøballmetoden (Johannessen et al., 2010, s. 109; Thagaard 2021, s. 56). Det tilkom ingen flere informanter ved bruk av snøballmetoden i denne studien. Når selve gjennomføringen av intervjuene starter, var det 2 av informantene som uteble og jeg fikk derfor kun 6 informanter.

Det at prosjektansvarlig skaffer informantene gjorde rekrutteringen av deltakere enklere, men det kan ha svakheter ved at jeg da ikke hadde kontroll på om det foreligger en strategisk eller systematisk skjevhet i valg av informanter.

3.5 Utvalg

Intervjudata bygger på intervju av seks informanter, tre jenter og tre gutter i alderen 18-29 år. Alle informantene hadde på tidspunktet oppfølgingen ble gjennomført, bostedsadresse i samme fylke. Av informantene er to fortsatt aktiv i prosjektet og er under utdanning. Av de fire andre har tre fullført utdanningen gjennom prosjektet, en av de som er avsluttet mangler et fag før videregående

er bestått. Informanten som er avsluttet, men ikke har fullført, har mål om å komme tilbake for å ferdigstille den siste eksamen. Av alle som er avsluttet i oppfølgingen, forteller samtlige at de fortsatt blir kontaktet av prosjektansvarlig med spørsmål om hvordan de har det. Informantene opplyser om at dette oppleves veldig bra for dem.

3.6 Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene ble gjennomført som individuelle intervjuer i perioden november - desember 2022. Fem av intervjuene ble utført ansikt til ansikt, det ene ble utført digitalt fordi det var den eneste mulighet informanten hadde for å delta i intervjuet. Av intervjuene som ble gjennomført ansikt til ansikt, ble fire gjort i lokale tilknyttet prosjektet, det siste ble gjort på et verksted på en skole tilknyttet prosjektet.

Som en forberedelse for intervjuene har jeg lest om Kvale & Brinkmann (2009) sitt semistrukturerte livsverden intervju. Det handler om å utforske informantens livsverden ut fra tema og ved bruk av konkrete spørsmål dersom informanten ikke besvarer de uoppfordret i sin fortelling (Kvale & Brinkmann 2009, s. 137-138). Intervjuguiden er lagt opp til åpne spørsmål slik at informanten kan fortelle mest mulig fritt det informanten selv tenker rundt tematikken. Intervjuguiden har spørsmål som er ønskelig at informanten skal si noe om, men brukes kun dersom informanten ikke kommer innom temaene.

Besvarelser og fortellinger fra informantene varierte fra fyldige beskrivelser til de litt mer «sparsommelig», og til tider mer utfordrende å forstå hva de ville fortelle. Spesielt i det ene intervjuet lykkes jeg ikke i det å få en god flyt i intervjuet. I etterkant av intervju av denne informanten, har jeg tenkt at jeg burde ha oppfattet at intervjusituasjon ikke var ideell for denne informanten. Jeg kunne ha vært mer kreativ og gjennomført samtalen på en annen måte.

For å sikre at jeg og informantene ikke ble forstyrret under intervjuet, avtalte jeg dette med prosjektansvarlig og bad om å få tildelt rom som var lydtett, og så godt som mulig, sikre at vi ikke ble forstyrret under intervjuene. Vi ble ikke forstyrret under intervjuene og rommene bar ikke lyd verken inn eller ut av rommet, dette testet jeg før informantene kom sammen med prosjektansvarlig.

Ungdommene fikk i forkant av intervjuet utdelt informasjons- og samtykkeskjema (vedlegg 2). Informasjonen ble gjennomgått med hver enkel informant. Forskeren har en plikt å informere

informanten tilstrekkelig i forhold til formålet med intervjuet og ivaretagelse av informantens personvern, noe som er forankret personvernfordringen i personopplysningsloven (2018). I intervjurommet hadde jeg med brus, vann, frukt og sjokoladekjeks som ble tilbudt i forkant av intervjuet. Før lydopptaket startet, småpratet vi litt og jeg noterte informantens bakgrunnsopplysninger, informerte om gangen i intervjuet, bruk av båndopptaker og hvordan opplysningene behandles konfidensielt. Videre opplyste jeg om at studiets formål var opplevelsen av oppfølgingen, og at opplysninger om helse og/ eller andre livsvansker er tematikk som ikke er relevant for denne studien og at jeg derfor oppfordrer til å ikke dele slike personlige opplysninger. Jeg informerte også grundig om at deltakelse som informant er frivillig, og at man står fritt til å la være å svare på spørsmål man ikke ønsker å svare på.

Jeg planla å ha en så uformell tone som mulig under intervjuet, samtidig som det var viktig å fremstå som en trygg voksenperson med genuin interesse for hva de ville fortelle. Når jeg hører gjennom lydopptaket, er min opplevelse at det var gjennomgående uformelt. Det var likevel utfordrende å få god flyt i intervjuene som ikke «gikk av seg selv». Intervjuguiden ble brukt i alle intervjuene, men i noen intervju, ble det naturlig å stille oppfølgingsspørsmål ut fra det som informanten fortalte om, men var utenfor spørsmålene i intervjuguiden. Dette falt naturlig for meg å vise interesse for det den enkelte ønsket å fortelle.

Intervjuguiden ble brukt som en ramme, men fokuset var på at ungdommene skulle få snakke så fritt som mulig. Jeg lyttet aktivt til det hver enkelt ungdom ville fortelle, noterte meg kroppsspråk, og prøvde å høre på hvordan den enkelte kanskje endrer stemmeleie for å få en bredere forståelse av ungdommenes fortellinger (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 160-161). Jeg brukte lydopptak i alle intervjuer for å ha mulighet til å gå tilbake for å høre på lydopptakene. Jeg brukte lydopptak app fra USN, i tillegg til ekstern lydopptaker som en ekstra trygghet for å ikke miste opptaket om teknologien skulle svikte på den ene. Kvale & Brinkmann (2015) legger vekt på overgangen fra samtale til tekst, når intervjusamtalen som foregår ansikt til ansikt, blir abstrahert og omgjort til skriftlig form. Når vi gjør notater fra intervjusituasjonen, er det likeså viktig å få med seg det nonverbale som skjer under intervjuet som kroppsholdninger og gester (Thagaard 2018, s. 111).

3.7 Analyse

Fortolkning av det informanten forteller om, er en viktig del av kvalitativ forskning (Johannessen et al. 2010, s. 163), derfor er analysearbeidet sentralt. I analysen er målet å fortolke datamaterialet og

tilføre det et meningsinnhold for å gi mening til informantenes fortellinger. Metoden jeg brukte er som nevnt ovenfor tematisk analyse (Thagaard, 2018, s. 177).

3.7.1 Forberedelse for analyse

Analyseforberedelsen startet allerede under intervjuene. Aktiv lytting etter hva informanten forteller om, førte til at jeg fulgte det den enkelte ungdom ville fortelle opp med oppfølgingsspørsmål. Det var mye arbeid med analyse når det gjaldt hvor historiene til informantene skulle plasseres.

Veilederen min sa til meg før jeg startet intervjuene at det var viktig å ta notater etter hvert intervju. Jeg skulle i ettertid ønske jeg hadde fulgt dette rådet litt bedre da mine notater er sparsommelige. I arbeidet med denne oppgaven ser jeg tydelig at det å skrive ned umiddelbare refleksjoner, med stor sannsynlighet ville vært et viktig verktøy i den tematiske strukturingsfasen (Braun & Clarke, 2006, s. 87).

3.7.2 Transkribering

I forarbeidet med denne oppgaven var planen å transkribere intervjuene fortløpende. Alle intervjuene var ferdig transkribert før utgangen av desember 2022. Under transkribering reflekterte jeg over egen intervjueteknikk og hvordan jeg burde justert måten jeg gjennomførte intervjuene på. I ettertid kunne jeg ønsket at jeg tok et og et intervju der hvert enkelt intervju ble fortløpende transkribert slik jeg kunne forbedret egen teknikk. En utfordring i forhold til det å kunne justere seg mellom intervjuene var at avtalene med informantene var lagt opp rett etter hverandre både i forhold til informantenes tilgjengelighet, og den geografiske avstanden mellom meg og informantene.

Hvert intervju ble transkribert i hver sitt word-dokument. Informantene hadde dialekt med noen utfordrende dialektiske ord. Både av hensyn til å ikke avsløre geografisk tilknytting og særpreg som andre kan gjenkjenne hos informantene, ble transkriberingen gjort om til bokmål i tillegg til at enkelte ord ble byttet ut. Navn på steder, personer ble erstattet med eksempelvis prosjektansvarlig, fagansvarlig eller hen. Navn på fagretninger, diagnoser, beskrivelser av spesifikke yrker er også av hensyn til anonymisering endret. Transkriberingen er ellers forsøkt utført så nøyaktig som mulig med de beskrevne endringene. Målet har vært å tilstrebe mest mulig identisk muntlig til skriftlig tekst. Unntak var ikke-verbale ytringer som sukking, og latter, dette er ikke notert i tekst.

3.7.3 Koding og tematisk analyse ved bruk av Envivo

De transkriberte intervjuene ble grundig gjennomlest, slik gangen beskrevet i tematisk analyse (Braun & Clarke, 2006, s. 87). De seks transkriberte intervjuene i Word ble lastet opp i analyseverktøyet Envivo for å gjøre en tematisk analyse av datamaterialet. Jeg startet først med å gå gjennom et dokument av gangen og kode det informantene fortalte til innledende koder. I denne delen er fokuset det informantene forteller, uavhengig av hva informantene ble spurt om. Jeg endte først opp med 43 koder, jeg fant ut at dette ble uryddig og valgte derfor å slette arbeidet og starte på nytt. Etter å ha kodet de transkriberte intervjuene, endte jeg opp med 33 koder. Jeg gikk systematisk gjennom kodene og fant at jeg brukte ulike beskrivelser av samme meningsinnhold som jeg endret på. Det ble også ryddet opp i doble kodinger, jeg endte da på 18 koder av de transkriberte intervjuene. Kodene som vist i vedlegget (vedlegg 5) skal med ett eller få ord beskrive hva informanten forteller om. Koding på denne måten hjelper meg til å finne frem til hva informantene er opptatt av i det de forteller.

Jeg gikk videre fra å skille ut de ulike kodede fortellingene, til å fordele kodene inn i temaer. Oversikt over de ulike kodene og oversikt over temaene kodene er plassert i, vises i tabell i vedlegg 5. I vedlegget er også en oversikt over antall koder og referanser fra hver enkelt informant. Den viser at det er store forskjeller på hvor mye eller lite informantene sa.

3.7.4 Innhenting av bakgrunnsinformasjon om prosjektet

Etter at analysen var ferdig og jeg skulle jobbe videre med oppgaven, fant jeg ut at den informasjonen jeg hadde fått om tiltaket, ikke var tilstrekkelig. Jeg utformet derfor noen spørsmål om tiltaket som jeg mente var nødvendig for å kunne få noe mer ut av de det informantene hadde sagt. Jeg tok en utsjekk med NSD om det var nødvendig å søke om å innhente bakgrunnsopplysninger ved å sende spørsmål på mail. NSD bekreftet at dette ikke var søknadspliktig. Spørsmålene som er sendt over til prosjektansvarlig ligger vedlagt oppgaven (Vedlegg 6).

3.8 Ethiske aspekter

I ethvert forskningsarbeid vil man møte på mange etiske dilemmaer som det er viktig å være klar over, og gjennom forberedelse og gjennomføring, kontinuerlig reflektere over om det man gjør er

innenfor de forskningsetiske retningslinjene. Som masterstudent har jeg som forsker, et stort etisk ansvar gjennom en forskningsprosess (NESH. 2021).

Informert samtykke og konfidensialitet

Et viktig prinsipp for å verne om informanten er informert samtykke. Det betyr at informanten skal være informert om studiets formål, hva informasjonen som informanten opplyser om blir oppbevart og brukt, og ikke minst at informanten kan trekke seg når som helst, og at det er helt frivillig å delta. Opplysninger om at det også er mulig å trekke seg i etterkant skal opplyses om. Informantene fikk utdelt skriftlig informasjon om formålet med studien, muligheten for å trekke seg fra deltagelsen, at det er frivillig å delta, kontaktinformasjonen til ansvarlige for forskningens slik at de lett kunne ta kontakt for spørsmål eller om de ønsket å trekke seg (Kvale & Brinkmann 2015, s. 104-105). Det vises også til hvordan dette ble ivaretatt i forkant av hvert intervju omtalt foran.

Transkripsjonen

Under transkribering av intervjuene, var det noen etiske refleksjoner jeg måtte gjøre. I informasjon til informantene i dette studiet, informerte jeg som omtalt foran spesifikt om at sensitive personlige opplysninger ikke var relevant for intervjuet, og informantene ble oppfordret til å ikke dele slike opplysninger. Jeg måtte likevel ta høyde for at sensitive opplysninger kunne bli delt av informantene. Det er da viktig å beskytte konfidensialiteten både til informanten og eventuelle andre personer som informantene kan fortelle om i intervjuet (Kvale & Brinkmann 2015, s. 213).

Jeg valgte å ikke transkribere ordrett det som informanten sa for å unngå at noen setninger kunne fremstå som usammenhengende, noe som kan være ugreit for en informant å lese. Når jeg hørte på lydopptaket av meg selv også, var det ikke alt jeg ville at alle skulle lest direkte transkribert da det var noen usammenhengende setninger når man kun leser teksten. Det er gjort noen tilpasninger av den transkriberte teksten av det som er brukt i oppgaven for å skape en mer sammenhengende flyt. Kvale & Brinkmann (2015) anbefaler at dersom man skal vise transkribert intervju til informanten, vil det være hensiktsmessig å gjengi uttalelser på en mer sammenhengende måte. Videre kan publisering av en tekst som fremstår usammenhengende føre til en uetisk stigmatisering av bestemte grupper eller personer (Kvale & Brinkmann 2015, s. 213-214). I denne studien var det ingen informanter som ønsket å lese gjennom intervjuene, men prosjektansvarlig har bedt om å få tilsendt rapporten når den ferdigstilles, det er derfor med stor sannsynlighet at noen av informantene vil kunne lese eventuelle narrative som vil bli brukt i oppgaven.

3.9 Troverdighet og overførbarhet

Vurdering av gyldighet av intervjutranskripsjon er mer komplekst enn å bringe deres pålitelighet på det rene. Ifølge Kvale & Brinkmann (2015) er spørsmålet om hva en riktig transkripsjon er umulig å besvare. Det finnes ingen sann, objektiv oversettelse fra muntlig til skriftlig form. Når jeg transkriberte intervjuene opplevde jeg at det var utfordrende å vite hvor det var riktig å sette komma og punktum. Allerede her er jeg i en tolkningsprosess der jeg tolker informantens mening. Betydning av hvor jeg setter punktum og komma er en fortolkningsprosess (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 210-213).

I følge Thagaard (2018) hevder Geertz (1973) at fortolkende tilnærming skal inneholde «tykke beskrivelser» (*thick descriptions*). Med det forklarer Geertz at det skal mer til enn å beskrive teksten, den skal også inneholde tolkninger forskeren gjør av fenomenet som analyseres. Hvordan jeg vektlegger min fortolkende betydning av hva informantene forteller, vil også være avgjørende i forhold til kvaliteten av denne studien (Geertz (1973) referert i Thagaard, 2018, s. 19). Det er informantenes forståelse av sin situasjon som skal ligge til grunn når data skal fortolkes, men deltagers forståelse kan man som forsker forholde seg ulikt til gjennom enten å gjengi det vi tror informanten forteller, forsøke å gjengi det informanten forteller, eller jeg kan argumentere for en alternativ tolkning. Presentasjon av data som viser klart hvordan jeg har gått frem i prosessen med å tolke data, betegnes som en tolkende prosess (Thagaard, 2018, s. 19).

Overførbarhet

Studien gjort i denne masteroppgaven kan ha overført betydning også i en større sammenheng, eksempelvis hvordan både skolesystemet og NAV organiserer seg i arbeidet med ungdommer som står i fare for å avbryte utdanning. Når det er sagt, har ikke denne studien tilført kunnskap som ikke er gjort kjent gjennom tidligere studier. Overførbarhet handler om erfaringer lesere kan kjenne seg igjen i. Det kan være hovedelementer man ikke kan se likhetstrekk til, men når man går mer inn i nyansene, kan man ofte finne fellestrekk der vi kjenner oss igjen (Thagaard, 2018, s. 194-195).

4 Resultater

Dette kapittelet vil presentere hva ungdommene har sagt om sin opplevelse av oppfølgingen. Betydningen av ungdommenes fortellinger blir presentert gjennom en hyppig bruk av sitater fra informantene. Hvordan ungdommene selv setter ord på sin opplevelse vil være viktig å bruke i teksten for å sikre at det er ungdommenes stemme som skal være den fremtredende. Vurderingen er derfor at hyppig bruk av sitater kan være et virkemiddel for en mer innholdsrik tekst som gjenspeiler de fortellingene ungdommene forteller. Informantene bruker også navnet på prosjektansvarlige i sine fortellinger. For å opprettholde ungdommenes fortellinger har jeg derfor valgt å endre navnet og bruker navnet Kari på personen som er prosjektansvarlig.

Alle informantene forteller at de er fornøyde med oppfølgingen de har fått og som noen fortsatt mottar. Informantene er seks ulike personligheter. Som nevnt tidligere, gir noen av informantene fyldige beskrivelser av sine erfaringer og opplevelser der jeg ikke trenger å stille så mange spørsmål. Andre var litt mer «sparsommelig» og det var til tider mer utfordrende å forstå hva de ville fortelle.

I dette kapittelet vil jeg presentere informantenes fortellinger ut fra forskningsspørsmålene og spørsmålene i intervjuguiden. I kapittel 4.1 vil fortellinger fra noen få informanter bli presentert. Noen av informantene fortalte mer enn det som ble stilt spørsmål om. Slik jeg forstår informantene som delte historier fra sine liv, var dette viktig for dem å fortelle i forhold til fenomenet jeg undersøker i denne oppgaven. Det er derfor vurdert som relevant for å få en helhet i deres opplevelser og få presentert deres erfaringer også i forhold til det bakenforliggende årsakene til at de kom inn i prosjektet.

4.1 Historier fra noen av informantene

Av de seks informantene som jeg i har intervjuet, delte flere av informantene historier fra livet sitt selv om jeg ikke stilte de spørsmål relatert til deres fortellinger. I dette kapittelet vil kun et utdrag fra noen av informantene bli presentert. Det var ikke spørsmål jeg stilte, og alle informantene har derfor ikke noen fortellinger her. Jeg har likevel valgt å ta det med fordi det forteller noe om det bakenforliggende for hvorfor de droppet ut av videregående skole, eller stod i fare for å droppe ut.

Jeg hadde klart hvilken retning jeg ville gå, men når jeg ikke kom inn andre året på videregående skole, ble det vanskelig. Jeg droppet ut av skolen og forsøkte meg etter en stund i arbeidslivet. Det fungerte ikke så godt, så da sluttet jeg der (Informant 1).

Informanten forteller om utfordringer som møtte hen på videregående skole andre året på grunn av manglende interesse for retningen. Informanten forteller videre at det er noen vansker som også møtte hen i arbeidslivet, uten at informanten delte noe mer om det.

Først ville jeg raskt ut i arbeid og tjene godt med penger ikke sant, hadde liksom planene klare, men så skjedde det noen nedskjæringer der (...) så da mistet jeg litt piffen da. Da bytta jeg ... da ville jeg ha en jobb der jeg kunne jobbe med dyr. Det kunne jeg fortsatt godt tenke meg, men det er så hard utdanning, det er et snitt som ikke ligner noe (...) og da kom jeg frem til at det var en kortere vei med fagutdanning og alt det der, men nå vet jeg ikke helt om det er det jeg vil da. Det skifter jo liksom litt fort (...) Det er jo en av faktorene som har gjort det vanskelig for meg i skolesammenheng, at jeg vet aldri helt hva jeg har lyst å bli, og når jeg har bestemt meg så går det noen måneder, så skifter jeg veien igjen. Jeg skal jo utredes for diagnose, så det kan jo ha noe med det å gjøre da (Informant 2).

Informant 2 har vært i ulike tiltak i flere omganger før hen kom inn i tiltaket for å ferdigstille utdanningen sin. Denne informanten ville dele sensitive opplysninger om helsen fordi hen mente at dette var av betydning for hvordan prosessen hens hadde vært. Diagnosen til informanten er anonymisert i teksten av meg. Informanten hadde svært fyldige beskrivelser av sine opplevelser både i forhold til sin historie, oppfølgingen og videre fremover.

Jeg har fullført flere år på skolen før jeg kom inn i prosjektet her. Min utfordring har vært at jeg ikke opplevde at retningene jeg har forsøkt meg i har passet for meg. Jeg tror det er det som er grunnen for at det ikke har fungert for meg videre i arbeid (Informant 3).

Informant 3 har gjennomført 4 års skolegang, men skiftet retninger på veien. Slik jeg tolker informanten, opplever hen manglende rådgivning i forhold til muligheter for utdanningsvalg. Informanten virket å ha hatt noen ønsker om yrkesretning, men da ikke opplevd det som et reelt valg for hen å kunne velge.

Jeg har vært kronisk syk mesteparten av livet og jeg har endt opp med å bli sykere og sykere, slik at jeg ikke fikk fullført videregående skole (...) min måte å se mitt eget liv på har vært dystert i mange år. Så det var liksom sånn, når du var liten, hva vil du bli når du blir stor? Alle andre hadde masse rart de ville bli, men jeg var bare slik at jeg skulle ikke bli voksen (Informant 6).

4.2 Hvorfor og hvordan kom ungdommene i kontakt med prosjektet

En av informantene snakket slik jeg oppfattet det på en litt mer antydende måte om andres forventninger om at man skulle gjøre yrkesvalg ut fra et mer tradisjonelt kjønnsinndelt, noe informantene nikkede bekreftende på.

Jeg føler at de prøvde sikkert å hjelpe meg så godt de kunne, men jeg føler at det var litt mangel på å få vite om de ulike mulighetene for utdanningsvalg (...) Ja, veldig tradisjonelle yrker, ikke bare det, men det er liksom mange andre fag som kanskje ikke var tilgjengelig da. Det er jo en liten stund siden jeg gikk der nå. Men det er jo manko på kunnskap om veier og valg det er mulig å ta. Det synes jeg var ganske vesentlig der da. Så jeg ble på en måte, så jeg sier i gåsetegn, jeg ble bare tildelt en oppgave på en måte, for jeg visste ikke hva jeg ville selv. Så når lærerne sa noe annet, så sa jeg bare greit. Så jeg tenker at de valgte for meg (Informant 3).

Denne informanten hadde ikke interesse for faget som rådgiveren på skolen anbefalte, men ønsket seg til en retning som gikk i motsatt retning i forhold til tradisjonelle yrkesvalg. Felles for alle informantene var at de hadde gjennomført minst 1 års videregående skole før de kom inn i prosjektet. En annen informant hadde gjennomført flere års skolegang, men ikke funnet seg til rette med å skulle jobbe innen yrkesretningen. Dette førte til at informanten ble stående utenfor arbeid og kom derfor inn i prosjektet via at informanten søkte NAV om økonomisk støtte.

Jeg tok først kontakt for at jeg bare ville ha en jobb, bare for å ha en jobb liksom, men så kom jeg inn på en linje som jeg hadde lyst til, det gjorde jeg (...) For meg er det et mysterium hvordan Kari klarer å ordne med alt, hvordan jeg kom inn på den skolen jeg ville

gå, ja det er et mysterium for meg. Ho greide det og det var helt topp, det kunne ikke vært bedre for meg liksom (Informant 1).

Informanten fortalte at hen droppet ut av skolen fordi hen ikke kom inn på den linja som var førsteønsket. Svak motivasjon for å gjennomføre fagene resulterte i at hen strøyk i flere fag. Videre fortalte hen å ha forsøkt selv i 5 måneder for å finne seg arbeid, men klarte ikke å komme seg i arbeid. Det var slik informant 1 kom i kontakt med prosjektet.

Jeg kom hit sammen med en venninne av meg som hadde vært litt i samme situasjon som meg, droppa litt ut og ikke fått heilt til ting slik som meg. Så bad hun meg bli med å bare sitte her å ta en prat og slik liksom bare føle litt på stemninga (...) Jeg hadde jo lufta tanken på at jeg skulle ta opp igjen videregående og kanskje komme litt nærmere da, så da reiste jeg ned dit da til ho venninna mi, så da møtte jeg Kari da, så begynte vi bare å prate litt (Informant 2).

Informant 2 opplyste å ha vært i ulike tiltak i flere omganger før hen kom inn i tiltaket med mål å ferdigstille videregående skole. Informanten fortalte at det var en venn som hadde lignede erfaringer som introduserte informanten for prosjektet. Det var slik informanten kom i kontakt med prosjektet og bestemte seg for å gjøre et forsøk på å fullføre videregående skole.

Eh, ja, om vi skal ta det fra begynnelsen, først startet jeg yrkesfag på vgs., så fullførte jeg første året, så gikk jeg over til yrkesfaglig retning, så fullførte jeg det, så videre innenfor yrkesfagene, tenkte det å skru kunne være noe for meg. Fullførte det, så startet jeg på læretiden, da blei det litt krøll der, så hoppa jeg av der da, så kom jeg i kontakt med NAV og videre prosjektet her (...) jeg allerede gått lærling et halvt år. Resten av det halvåret før ny skolegang, var jeg på tiltak gjennom NAV (Informant 3).

Informant 3 tok kontakt med NAV fordi hen avsluttet læretiden etter 6 mnd. Hen gikk ikke nærmere inn på hva hen ønsket av hjelp utenom det hen nevnte om behov for økonomisk støtte. NAV-veileder kontaktet prosjektansvarlig for tilbakeføring til utdanning, det var slik informant 3 kom i kontakt med tiltaket. Informanten gjennomførte 3 år på videregående, men skiftet retninger underveis. Når hen startet som lærling, fungerte ikke dette for informanten. Hen fortalte ikke hva som ikke fungerte, men det kom ganske klart frem under hele intervjuet at det var ikke innenfor denne retningen som var i forhold til informantenes interesseområde.

Jeg strøyk på VG 2 eksamenen min, som gjorde at jeg falt litt tilbake, jeg måtte ta opp en eksamen, da jeg gikk som privatist (...) Det var, det var faktisk, jeg hadde første møtet med opplæringstjenesten (OT) og gjennom de kom jeg i kontakt med prosjektet, der det var snakk om at jeg skulle, eller jeg fikk et forslag om et tiltak for å gjøre noe helt annet en periode (...) så det var første gangen jeg var på møte Kari. Så var det, ho blitt en som har hjelpe meg videre siden da (Informant 4).

Skolen tok kontakt med opplæringstjenesten etter at informant 4 ikke bestod eksamen på VG2. Oppfølgingsprosjektet og oppfølgingstjenesten jobbet sammen med informanten for å legge en plan for å nå målet om å ferdigstille videregående opplæring.

Jeg kom inn i prosjektet gjennom faglæreren min på videregående. Norsklæreren min jobbet også i dette prosjektet på NAV. Prosjektansvarlig tok kontakt med meg høsten 2019, og etter dette var jeg to år med i prosjektet. Her var jeg utrolig heldig med at jeg hadde en super norsklærer som fanget opp at det for meg var svært vanskelig å følge skolesystemet som normalt, og som så behovet mitt for ekstra oppfølging (Informant 5).

Informant 5 var fortsatt i skolen, men var i fare for å avslutte utdanningen fordi det var utfordringer med å følge det ordinære skolesystemet. Informanten uttrykte stor takknemmelighet overfor norsklæreren sin som så informanten og satte i gang tiltak før situasjonen utviklet seg.

Det ble da snakk om at jeg kanskje måtte ta en vurdering i forhold til uføre eller ikke, hvilket tiltak jeg måtte gjøre og så videre, og så fikk jeg beskjed fra min veileder på NAV at nå skulle vi prøve å starte opp et prosjekt hvor du kan få hjelp og oppfølging for å kunne ta de eksamener du mangler for å bli ferdig med utdanningen. Jeg manglet da 3 fag, så fant vi ut at det kan vi prøve, se om helsa tåler det eller ikke. Men vi prøvde da (Informant 6).

Informanten kom i kontakt med oppfølgingen for å fullføre utdanningen, men målet her var først og fremst å se om hen av helsemessige årsaker kunne klare det. Hen fortalte at det var en vurdering av uføretrygd som lå til grunn når hen skulle være med i tiltaket. Informanten fortalte om store utfordringer gjennom et ungt liv som hadde gjort at utsikt for fremtiden hadde ikke vært noe informanten hadde hatt i sine tanker.

4.3 Hva har ungdommene fått hjelp til i prosjektet

Noen av informantene ble fanget opp før de droppet ut av utdanning, noen hadde droppet ut og blitt fanget raskt opp, og en av deltagerne hadde vært ute i flere år for hen ble med i oppfølgingstiltaket. Informantene forteller om en oppfølging som blir gjort ut fra situasjonen den enkelte står i. Informant 2 ville absolutt ikke tilbake til skolebenken og sa ved oppstart av prosjektet at dette var helt utenkelig. Prosjektansvarlig sammen med lærere presenterte et løp i skolen som ville være en enklere og kortere vei for å nå målet, men siden det var et utenkelig mål for informanten, ble planene lagt ut fra informantens ønske. På veien endret informanten mening, og gikk tilbake for å følge en skoleklasse. Informanten deltok på undervisningen, avla alle eksamener, men strøyk i et fag som fortsatt står uferdig.

Slik jeg forsto informantenes opplevelser av oppfølgingen de hadde fått og som noen av de fortsatt mottar, er at tiltaket er rettet i forhold til den enkeltes behov og at det er målet til ungdommene som i sentrum.

Kari fikk ordnet lærlingplass og alt sammen for meg, så det er jeg veldig takknemlig for, for uten det hadde jeg ikke kommet meg i arbeid. Før prosjektet hadde jeg forsøkt selv i to år, men klarte det ikke. Hun ordnet først at jeg kom inn på den linja på skolen som jeg ønsket meg, så det ble også et år ekstra på skolen (...) Så fikk jeg jobb (lærlingkontrakt) da, så da gikk det enda bedre (...) Når jeg kom tilbake på skolen, så slapp jeg det teorigreiene da, jeg var ferdig med det fra tidligere, det var bedre for meg, jeg trives bedre med det praktiske. jeg synes det har vært helt topp (...) vi har sittet og pratet, fått lettet litt på trykket, med ting som jeg har hatt inni meg, det har også vært til stor hjelp (Informant 1).

Informant 1 fortalte om manglende motivasjon etter at informanten ikke fikk plass på retningen som var innenfor interessefeltet. Teorifag var i utgangspunktet utfordrende for informanten, noe som gjorde det ekstra utfordrende når interessen for faget ikke var til stede. Dette førte til at informanten ikke bestod det teoretiske og droppet etter dette ut av videregående skole. Etter kun få uker i prosjektet kom informanten inn på ønsket retning på videregående skole og gikk et ordinært skoleår. Etter VG 2 fikk informanten hjelp av prosjektet til å få lærlingkontrakt.

Jeg fikk fortalt min historie, hva jeg hadde vært gjennom på skolen og hva jeg følte med det. Så fikk vi en oversikt over hvilke fag jeg mangla, ringte eksamenskontoret, fikk liksom

ordna og oversikt da (...) Vi kom frem til at det var 16 eksamener jeg måtte ta før jeg hadde studiekompetanse (...) Så startet jeg med å ta 4-5 eksamener som privatist (...) fikk inn lærere fra videregående som er flinke i faget, som støtter opp og drar deg videre og setter opp leseplaner for eksempel, og følger deg opp (...) Kari har vært på hele tiden, sender ofte meldinger, ofte møter, samlinger, gåturer med hele gjengen, veldig trygt og stabilt opplegg, det er det. Hadde det ikke vært for det, hadde jeg ikke tatt en eneste eksamen, det tror jeg ikke (...) så gikk jeg inn på VG 1 etter det, fullførte et år der, så hadde jeg kun en eksamen igjen før jeg hadde studiekompetanse, den strøyk jeg på, men hadde jeg bestått der, hadde jeg vært ferdig. Det har vært sånn full fres helt frem til nå nylig da kan du si (Informant 2).

Informant 2 hadde tidligere gjort flere forsøk på å gjennomføre videregående skole, og i tillegg forsøkt seg i flere ulike arbeidsforhold. Informanten fortalte at det hadde vært ulike faktorer som hadde gjort det vanskelig for å få det helt til på skolen. Informanten fortalte om opplevelsen av å ikke bli sett og hørt av lærere, og opplevde å ikke passet inn i det ordinære skolesystemet. De samme utfordringene møtte informanten i arbeidslivet, noe som hadde ført til flere kortvarige arbeidsforhold.

Ja det var altså regelmessig kontakt da, meldinger og telefonsamtaler, sånn spørre hvordan det liksom går, nå sånne ting da og så nå siden jeg er videre i dette løpet her, da så er det jo sånn da hadde jeg liksom noe møte med Kari og sånn, så pratet jo litt om hva som kunne passe meg da når jeg først blir ferdig med utdanningen jeg hadde startet (...) jeg visste at det vil jeg ikke fortsette med det. Så har jeg på en måte spurt både Kari og litt forskjellige andre og da sier jeg liksom at jeg prøver meg innom yrkesfelt liksom, vi tror du vil passe godt inn til det liksom og selve da et annet fortsatt var på en måte i løpet som lærling da og prøvde å fullføre utdanningen jeg hadde startet (...) det at det var noen som trodde at jeg skulle klare det var viktig for meg, fikk meg til å tro på det selv (Informant 3).

Slik jeg tolket denne informanten, hadde hen en ønsket retning fra starten av, men på grunn av usikkerhet i forhold til hva andre tenkte om valget, var det som informanten sa: «Jeg opplevde at andre tok valget for meg». Informanten fortalte at oppfølging hadde vært av stor betydning for at hen nå har klart å endre retning som er etter informantens ønskede retning og fått støtte til å gjøre nødvendige endringer for å nå det målet. Informanten var langt på vei ferdig med utdanning som hen ikke ønsket å fortsette med. Til tross for det, ble det til at informanten gjennom prosjektet

ferdigstilte utdanningen. Støtten fra prosjektet og venner fortalte informanten hadde vært helt avgjørende.

Jeg fikk forberede meg på å ta eksamen som privatist, jeg måtte ta både praktisk og skriftlig eksamen (...) prosjektet fiksa at jeg kunne gå her de har verksted og sånn som man kan holde til, det har vært veldig fint for meg (...) fått hjelp til, å velge nye ting, prøve ut nye ting, fått sjansen til å komme meg litt videre, ikke stå fast (...) det er også en lærer som hjalp meg med det forskjellige jeg skulle gjennom. Læreren stod virkelig opp for meg for at jeg skulle klare det. Jeg tror ikke jeg hadde klart det uten (Informant 4).

Informanten ga korte svar og ga ikke fyldige beskrivelser av sine erfaringer. Slik jeg tolker informanten ved å ha gått gjennom transkripsjonen og hørt gjennom hele intervjuet, har teorifagene vært en utfordring for informanten gjennom hele skolegangen uten at informanten gikk nærmere inn på hva konkret utfordringen var. Videre i intervjuet når jeg spurte hva informanten erfarte har vært viktig for informantens oppfølging, fortalte hen at det hadde vært viktig å ha noen som systematiserte og brukte tid på å forklare teorifagene. Tilstrekkelig tid og et mer tilpasset skoleløp med mer praksis hadde vært viktig for informanten.

Jeg har tatt alle fagene på vg3 og rundt halvparten av fagene fra vg2, gjennom dette prosjektet (...) hjalp med oppmeldinger til eksamen, oppfølging av pensum og lese til eksamen, de fulgte meg og var med meg for å ta eksamener. At jeg fikk følge til eksamener var kanskje det viktigste for meg, ettersom jeg nok hadde reist hjem fra mange av de praktiske eksamenene uten å gjennomføre, om det ikke hadde vært for at Kari og faglærer var med og motiverte meg til å gjennomføre (...) prosjektet ordnet slik jeg fikk mulighet til å følge undervisning på videregående skole slik at jeg ikke trengte å lese alt på egenhånd, men kunne få hjelp av lærer. Jeg brukte også mine gamle lærere på videregående som ressurser og fikk mye hjelp av dem før eksamen (Informant 5).

Informant 5 var fortsatt i skolen, men var i fare for å avslutte utdanningen fordi det var utfordringer med å følge det ordinære skolesystemet. Informanten uttrykker en stor takknemmelighet ovenfor norsklæreren sin som så hen og satte i gang tiltak før situasjonen utviklet seg.

Ja, altså, først det å betale ei eksamensavgift, og da å legge opp et løp, en plan, enten om at det er å komme hit tirsdag og torsdag, og så gjør du det og det en annen dag, så lage en ukeplan og en leseplan. Fikk også hjelp til, når mitt perfeksjonisthode tok overhånd, at nå

må du roe deg litt ned, det verste som kan skje er at du må gjøre det på nytt, hvor fælt er egentlig det? (...) Jeg har alltid vært veldig skoleflink, så jeg har alltid vært slik, jeg tar tre på en gang, så går det fint. Det går ikke fint (...) jeg trengte hjelp til at jeg senke egne krav og forventninger (...) at man ikke trenger å være best i alt, det må ikke være en sekser for at eksamen skal være bra gjennomført (...) det å ha en plass å komme til å lese, det syntes jeg var veldig godt (...) Det at noen bryr seg, og som har trua på at du kommer deg gjennom. Så vet man at når man er ferdig, uansett hvordan det går, så finns det noen der som bare kan få det ut til, så er det noen der (...) Og så er det jo sånn, at jeg og alle de andre, blir fulgt til eksamener, kjøre seg, sånn at man, at man kan rose nervene litt, bare fokusere på det jeg skal gjøre, det syntes jeg var veldig godt (Informant 6).

Denne informanten fortalte at måten hen ble møtt på og det å få opplevelsen av en trygg voksenperson som Kari, har vært det som hadde vært av den største betydningen. For denne informanten, var det ikke skolen eller vansker med fagene som hadde vært utfordrende. Livet hadde vært vanskelig fortalte informanten. For informanten og andre som har vært eller er i lignende situasjoner, er det avgjørende å møte en trygg voksen som både er trygg og som virkelig bryr seg om hvordan ungdommene har det.

Informantene gav alle uttrykk for at de var fornøyde med oppfølgingen og at det hadde vært helt avgjørende for at de hadde kommet seg videre. En av informantene sa det slik:

Oppfølgingen har vært helt perfekt for min del da, har jo, alt har jo liksom gått på skinner, helt topp liksom (...) fint å kunne komme et sted å søke jobb og finne ut hva jeg skulle gjøre videre (...) Jeg tok først kontakt for at jeg bare ville ha en jobb, bare for å ha en jobb liksom, men så kom jeg inn på en linje som jeg hadde lyst til, det gjorde jeg (...) vi har sitte og pratet, fått lettet litt på trykket, med ting som jeg har hatt inni meg, det har også vært til stor hjelp (Informant 1).

Informanten fortalte i intervjuet at det ble utfordrende for hen på skolen når hen ikke kom inn på den linjen som var ønsket. Det var allerede en utfordring i forhold til teorifag i utgangspunktet, noe som ble forsterket når interessen for faget ikke var til stede.

(...) det har vært god kommunikasjon mellom meg, lærer og Kari, vi har sittet mye sammen og finne på løsninger og lage planer (...) jeg har kommet ned her, jeg husker jeg skulle ta norsken, det var så sinnsykt mye å lese på. Jeg hadde tre fete bøker å lese på, som jeg skulle gjennom på tre måneder, jeg satt hjemme, jeg var bare, herlighet, dette gidder jeg ikke, nå har jeg ikke motivasjon, jeg klarer ikke å starte på dette er. Kom ned i morgen du så tar vi dette her, så ser vi over det, og legger en leseplan og bare prøver å rydde opp i det (Informant 2).

Gjennom hele intervjuet fortalte denne informanten om hvordan ting som skjer i livet til hens blir vanskelig å håndtere alene. Det å ha noen som kan vise vei og hjelpe å sortere de ulike delene for å få oversikt, har vært av stor betydning for informanten. Disse utfordringene fortalte informanten har vært der både i forhold til skole og jobber, noe som har ført til flere avbrekk i både skole og arbeid. Det å ha noen å støtte seg til og som er der for deg, har ført til at informanten opplevde på mange måter å være på et bedre sted i dag.

Hadde det ikke vært for den oppfølging jeg har hatt her, så hadde jeg jo antageligvis ikke kommet noe vei tror jeg (...) Kari sender meg titt og ofte en melding og lurar på hvordan det går, så hun er veldig flink til å ta kontakt og hanka meg litt inn igjen (...) Kari har vært på hele tiden, sender ofte meldinger, ofte møter, samlinger, gåturer med hele gjengen, veldig trygt og stabilt opplegg, det er det. Hadde det ikke vært for det, hadde jeg ikke tatt en eneste eksamen, det tror jeg ikke (Informant 2).

Personlig engasjement fra ansatte i prosjektet, var informanten svært tydelig på var det som hadde vært av størst betydning for der informanten var i dag. Som informant 6 fortalte: «Når man da kommer inn i et prosjekt der man møter et voksent menneske som både ser deg og hører på deg, og oppriktig ønsker at man skal få det til, tror jeg at var det viktigste for meg.» Informant 5 fortalte også at oppfølgingen fra faglærer og prosjektansvarlig var av avgjørende betydning for å fullføre videregående utdanning.

Informant 2 forteller om en skolehverdag som hen ikke opplevde å passe inn i, som til slutt førte til at hen droppet ut av videregående skole. Samtidig fortalte informanten om utfordringer som har vært krevende gjennom skolen også før videregående skole.

Det har vel vært viktig og hatt noen å prate med som ikke er direkte familie og venner for den saks skyldt, som er litt mer se det utenfra. Så om jeg har en problemstilling, så er det litt lettere for andre å se enn de som er tett innpå meg hele tiden (...) liksom når hun ønsker at du klarer dette, betyr det kanskje litt mer, fordi det er folk som jeg ikke har kjent hele livet. Så, ikke at det er verdt så mye mer, men, ja, jeg legger mer merke til det (...) det er ganske greit å ha noen å sjonglere lutt med (...) det er viktig, for å renske opp i hodet og få nye synspunkter og sånne ting (Informant 3).

Informant 3 fremhevet betydningen av å ha støttende venner og familie. Betydningen av å bli støttet på de ønskene hen selv har hatt i forhold til yrkesvalg, er det jeg tolker ut fra intervjuet som har vært det avgjørende for oppfølgingen informantene har hatt. Det at noen utenfra tydelig viste at de hadde troen på at hen skulle gjennomføre, fikk informantene den bekreftelsen hen hadde behov av for å komme seg videre.

Læreren stod virkelig opp for meg for at jeg skulle klare det. Jeg tror ikke jeg hadde klart det uten (...) det har vel vært flere som har stilt opp og hjelpe meg, på forskjellige måter. Nå er det vel mest Kari som har satt opp det meste som har funket for meg. Men også andre som har vært til stor hjelp (Informant 4).

Denne informanten fortalte at det å vite at det er noen for deg som virkelig står på for deg, som bryr seg om deg og hvordan det går med deg, hadde vært veldig viktig for informantene. Intervjusituasjonen ble forsøkt å gjøre så uformell som mulig, jeg tror likevel at informantene ikke var komfortabel med situasjonen. Svarene var korte, og det var utfordrende å få en fullstendig sammenheng for å få en forståelse av hva informantene fortalte.

4.4 Hva er situasjonen for ungdommene i dag og hva er deres planer for fremtiden

Informant 1 fortalte at hen i dag er lærling og skal ta fagprøven høsten 2023. På spørsmål om hva informantene har av planer etter fagprøven svarte hen: «Da skal jeg finne meg en jobb der jeg kan

være i mange år og tjene penger. Det er akkurat en slik type jobb jeg har nå jeg vil fortsette å jobbe med».

Informant 2 fortalte om tap av motivasjonen etter å ha strøket på matteeksamen. Informanten hadde derfor tatt en pause fra studiet og gikk over til arbeid i en 50 % stilling. Informanten var sykemeldt og usikker på hvordan det ville gå fremover. Informanten trivdes med både kolleger og arbeidsoppgavene, men at det var faktorer som gjorde at det ble vanskelig. Informanten fortalte gjennom hele intervjuet om ulike situasjoner i både arbeid og skolesammenheng at det kommer til et punkt der det blir for vanskelig. Informanten fortalte at hen er under utredning for en diagnose som kanskje kan være en forklaring på hvorfor ting raskt blir vanskelig for informanten. Informanten hadde planer om å komme tilbake til prosjektet for å få fullført den siste eksamen. Planen videre var å komme tilbake til stillingen informanten allerede hadde.

Informant 3 hadde fullført flere år på skolen, men slik jeg forstår informanten hadde yrkesretningen hen hadde vært i ikke vært i samsvar med interessefeltet. Informanten hadde i motsetning til de andre informantene fullført utdanning, jobbet som lærling og avlagt svenneprøve. Hen hadde nå startet på et nytt studieløp innen valgte yrkesfag og hadde i tillegg fått en jobb innen ønsket yrke som informanten trivdes svært godt med. Det viktigste for informanten var å ha en jobb der hen kan hjelpe mennesker. Informanten har stor tro på at det valgte yrket er det riktige, og at nå føles det som alt har falt på plass slik at det ikke vil bli flere avbrekk fra verken jobb eller utdanning.

Informant 4 hadde fortsatt 6 måneder igjen av læretid i skolen før det var klart for fagprøven. Drømmeyrket var innenfor valgt yrkesfag. Informanten fortalte at hen opplevde mestring med arbeidsoppgaver innenfor dette yrket. Det var ingenting hen ønsket seg mer enn å få hjelp videre for å få en jobb innenfor dette yrket. Informanten vil bli fulgt opp vider.

Av de seks informantene var det en av informantene som hadde gått videre til høyere utdanning og lagt planer for spesialisering innenfor fagfeltet.

Jeg studerer første året på universitetet. Trives utrolig godt med det, og har allerede planer om å videreutdanne meg innenfor fagretningen når den tid kommer. Jeg har et klart ønske for videre spesialisering når jeg er ferdig med denne utdannelsen (Informant 5).

Informanten beskriver at det at læreren så at hen hadde behov for et mer tilrettelagt løp enn det som tilbys i et ordinært skoleløp, var av avgjørende betydning for der informanten er i dag. Samtidig var det ikke de store tingene informanten hadde behov av som hen fikk hjelp til gjennom oppfølgingen.

Det handlet mest om at det var noen der som sørget for at informanten kom seg til og fra gjennomføring av eksamen, i tillegg til å ha en støttespiller som var der for hen.

Jeg har vært kronisk syk mesteparten av livet og jeg har endt opp med å bli sykere og sykere, slik at jeg ikke fikk fullført videregående skole (...) Nå er jeg uføretrygdet (...) Jeg er med i en frivillig organisasjon (...) jeg har ansvaret for alt av utstyr som vi har. At alt har sin plass til enhver tid, det er ganske mye å holde styr på (...) Men jeg har alltid hatt den ene tingen jeg alltid har hatt lyst til å gjøre, og det er å jobbe innenfor beredskap. Em, min helse per nå gjør jo det at det per nå ikke er mulig, men jeg har lyst til å prøve å ta det faglige som privatist og se hvordan det går og eventuelt få litt hospitering for å kjenne litt på det det da. Så det er jo mitt store mål (Informant 6)

4.5 Hva skal til for å hjelpe flere ungdommer til å gjennomføre videregående skole

Informantene fortalte alle om viktigheten av å oppleve at det er noen som ser deg, hører på deg og anerkjenner dine opplevelser. Det viktigste for informantene var ikke at alle utfordringene de har stått i eller står i blir løst, men at det er noen der som anerkjenner at du opplever å ha det vanskelig. Flere av informantene fortalte at de gjennom dette fikk sortert sin situasjon og ofte fant ut at situasjonen kanskje ikke var så håpløs som de først antok. En av informantene uttrykte seg slik:

Man må ha plass til å bry seg om alle disse ungdommene (...) man må ha litt tid, og litt ekstra omsorg, for det er så mange som mangler omsorg på et eller flere plan og så fort de får det, så blomstrer de med en gang. Og folk tror ofte at det skal så mye til, men det skal ikke det, det er bare det å bli sett og hørt. Det er ikke alltid noen kan gjøre noe med det problemet man eventuelt har, men bare det at noen hører på deg og anerkjenner at det skjønner jeg at du synes er (Informant 6).

Flere av informantene fortalte at de gjennom dette prosjektet opplevde at deres meninger har vært styrende for planene som har blitt lagt for at de skal nå sitt mål om å ferdigstille videregående skole.

De fremhevet at det er viktig at hjelpeapparatet i større grad legger vekt på ungdommenes egne mål fremfor at målene for ungdommene bestemmes for dem.

Gi folk litt pusterom og gi de litt muligheten til å bestemme litt selv og at ikke alt skal være så slavisk heile tiden etter en plan, for at folk kjenner seg selv best, tenker jeg da (...) folk generelt sliter mye om dagen, det er viktig å ta ting seriøst og jobbe med det tenker jeg. Så det er det jeg tenker er nøkkelen.

Et annet viktig råd informantene ville gi er at hjelpeapparatet må ta hensyn til at folk er forskjellig og er i behov av ulike ting. Noen har lærevansker, noen har dårlig døgnrytme, noen har helseproblemer som gjør skole eller arbeid utfordrende, det kan være mange ulike utfordringer. Noen kan trenge mye hjelp, men hos mange som også denne undersøkelsen finner, er det ut fra det informantene forteller om, snakk om relativt små tiltak som har ført til store forskjeller for de involverte ungdommene. Et system som i større grad kan legge til rette for at det ikke er alle som håndterer et ordinært skoleløp slik det er i dag, er noe informantene ønsket at hjelpeapparatet skal ta med seg i sine vurderinger.

Ha litt overskudd til det først og fremst, og så er det litt å ha den evnen til å tilpasse seg. For igjen da, alle er forskjellig, og noen er den der typiske ungdommen som legger seg klokken 3 på natten og står opp klokka 3 på dagen og sliter med rutinger og har ikke lyst til å gjøre noen ting. Så har du på den andre motsatte siden, så har du sanne som meg, som desperat alltid har lyst til å overprestere, men som bare blir syk av å skulle gjøre det. Jeg tror det er viktig at man ser begge deler, at det ikke er en ting som funker for alle, at man må tilpasse det.

Flere av informantene hadde møtt hjelpere i ulike systemer som skolesystemet, innen helse, opplæringstjenesten og NAV. Ungdommene mente at det hadde vært fint om de som jobber i systemene i større grad tok deres mål og ønsker med før beslutninger ble fattet. Ungdommene fortalte at slik de har opplevd det i dette prosjektet, har det at de fikk være styrende i beslutninger om seg selv, i stor grad gjort at de har lyktes med sine mål. De er derfor sikre på at flere ville lykkes om de i større grad fikk medbestemmelse i beslutninger som omhandler seg selv.

Det er veldig mange flinke folk i NAV systemet, men det er også veldig mange i NAV systemet som trenger å bli minna på at folk er forskjellige og trenger forskjellige ting. Jeg skjønner at man trenger retningslinjer og regler, det må man jo ha, men det er ulike måter å møte folk på allikevel

For informantene som droppet ut av utdanningen på grunn av en kombinasjon av manglende interesse og faglige utfordringer, fortalte de at det som var avgjørende for at de har klart å gjennomføre var at de ble hjulpet tilbake på en linje innenfor videregående der de hadde sin interesse.

Det å ha engasjerte mennesker som møter ungdommene går som en rød tråd gjennom alle intervjuene. Dette er tydelig både fra informantene som gir fyldige beskrivelser til de som er litt mer sparsommelig med sine beskrivelser. Det å være engasjert i ungdommene og at ungdommene opplever at det er noen som bryr seg om hvordan ungdommene har det, fremstår som det viktigste funnet i denne undersøkelsen. Informantene forteller det på denne måten:

Det er Kari som har fått ordna alt liksom for meg liksom, både skolen jeg ønsket meg og videre til lærlingkontrakt. Det er egentlig Kari som du pleier å ta mest kontakt med meg da for å høre hvordan det går og alt det der, og alt til det er jo for min del (...) hun er såpass hyggelig og grei å prate med og så det går liksom som vanlige samtaler liksom (informant 1).

Informantene hadde ulike måter å fortelle om sine opplevelser av den oppfølgingen de har fått gjennom prosjektet. Felles for informantene er at alle forteller om positive opplevelser i møte med personene som informantene har fått hjelp av gjennom oppfølgingen. Det å ha en person å støtte seg til med smått og stort, har for flere vært viktig i oppfølgingen. «Hadde det ikke vært for den oppfølging jeg har hatt her, så hadde jeg jo antageligvis ikke kommet noe vei tror jeg» (informant 2). Videre forteller informanten at dersom hen hadde hatt en støttespiller som gjennom dette prosjektet, har hen tro på at hen ikke hadde droppet ut av videregående skole. «Før jeg droppet ut av skolen, var det ikke en fast person som Kari tilgjengelig på skolen, hadde det vært det, hadde jeg antageligvis ikke droppet ut».

Det har vel vært viktig og hatt noen å prate med som ikke er direkte familie og venner for den saks skyldt, som er litt mer se det utenfra (informant 3) (...) Nå er det vel mest Kari som har satt opp det meste som har funket for meg. Men også andre som har vært til stor hjelp (informant 4) (...) Jeg opplevde oppfølgingen som helt avgjørende for at jeg klarte å gjennomføre videregående. Uten faglærer og Kari, hadde jeg aldri kommet meg gjennom (Informant 5).

Informantene forteller alle om positive opplevelser i møte med prosjektansvarlig og spesielt en faglærer som går igjen som har vært av avgjørende betydning for å komme seg videre.

Det er noen der som bryr seg, og som har trua på at du kommer seg gjennom. Så vet man at når man er ferdig, uansett hvordan det går, så finns det noen der som bare kan få det ut til, så er det noen der som man kan si det til, at, om man er frustrert over et eller annet, jeg glemte å si det eller det, så kan man få det ut, at da finnes det noen der (informant 6).

5 Diskusjon

Masteroppgavens hovedtema handler om at det er for mange i arbeidsfør alder som står utenfor arbeidslivet. Som presentert i denne oppgaven, ser vi en klar sammenheng mellom fullført videregående skole og tilknytting til arbeidslivet, i tillegg til de helsemessige fordelene med å være i arbeid. Tiltak for å sikre at flest mulig ungdommer gjennomfører videregående skole, er derfor høyt prioritert (Larsen et al., 2018; Myhr et al., 2018). Det er ikke bare helsemessige årsaker til at mennesker havner utenfor arbeid og utdanning. Forskning viser til at tilgang til arbeid har en påvirkning i forhold til helserelaterte ytelser og utenforskap. For enkelte kan tiltak og oppfølging være avgjørende for å ikke falle varig ut av arbeidslivet (Lamøy & Myhre, 2021, s. 4-6).

I dette kapittelet har jeg i lys av aktuell teori og forskning på feltet, diskutert funnene i denne undersøkelsen ut fra forskningsspørsmålene. Dette leder videre til å svare på oppgavens problemstilling.

5.1 Hvorfor ungdommene kom i kontakt med oppfølgingsprosjektet

Tre av informantene oppgav at manglende interesse for studieretningen var direkte årsak til at de droppet ut. En av disse informantene fortalte om manglende informasjon om utdanningsvalg fra rådgiver på ungdomsskole. Denne rådgiveren hadde et mer tradisjonelt syn på hva som passet for jenter og hva som passet for gutter, mente informanten. Målet med utdanningsvalg er å øke ungdommers kompetanse til å gjøre et mer treffsikkert valg av utdanningsretning. Siden utdanningsvalg har vært obligatorisk fag på ungdomsskolen siden 2008 (Thunberg, & Andreassen, 2017, s.6-7), kan det være betimelig å undre seg over om dette var unntaket eller om den generelle kvaliteten for utdanningsvalg er god nok.

Feil valg av utdanningsretning eller at ungdommene ikke kom inn på ønsket studieretning var to av fire identifiserte årsaker for at ungdommer i studien til Markussen & Grøgaard (2020, s.26-27) droppet ut av videregående. Behov for interne og eksterne skoletiltak, er rapportens konklusjon for å nå målsettingen om å redusere antall elever som dropper ut av videregående skole. Rapporten stiller spørsmål om skolen har nødvendig kompetanse i møte med elever som enten sliter psykisk eller har andre livsvansker i arbeidet med å forebygge at så mange ungdommer ikke gjennomfører

videregående skole (Markussen & Grøgaard, 2020, s. 102-104-117-118). Informantene i denne oppgaven fortalte at de ikke ble møtt i forhold til sine behov. Som en av informantene sa: «Hadde jeg hatt en person som Kari til å støtte meg første året på videregående skole, er jeg ganske sikker på at utfallet hadde vært at jeg var ferdig med videregående skole».

Faglig og sosial utvikling har påvirkning på helsen og skal være et fokusområde for skolen (Tjomsland & Wiig, 2015, s. 28). For ungdommer med lav motivasjon for skole, viser funnene i denne undersøkelsen når ungdommene ikke kommer inn på en retning de har interesse for, er det vanskelig å opprettholde motivasjon til å fortsette skolegang. For to av informantene, oppstod utfordringen etter at de ikke kom videre inn på den retningen de ønsket etter første året på videregående skole. De sa det også var andre grunner som hadde gjort skolegjennomføring vanskelig, men mente likevel at de ikke ville ha droppet ut dersom de hadde kommet inn på studieretningen de ønsket seg. Interesse som motivasjon kom klart frem blant disse to informantene. I artikkelen til Markussen og Grøgaard (2020, s.26-27) fant de i sin analyse at utdanningsvalg og det å komme inn på førstevalget eller få læreplass, var av stor betydning for gjennomføring av videregående studieløp.

En av informantene fortalte at hen alltid hadde prestert bra faglig på skolen, men at andre livsvansker gjorde det vanskelig å følge et ordinært skolesystem. I artikkelen til Holm et al. (2020), forteller en av intervjupersonene som droppet ut av utdanning at det aldri handlet om svak faglig prestasjon, men at angst og depresjon stod i veien for å fungere i en ordinær skolehverdag. Dette støtter opp under at det er betimelig å stille spørsmålet om det er manglende kompetanse i skolene for å møte de ulike utfordringene ungdommene står i (Markussen & Grøgaard, 2020).

Foreldres utdanningsnivå har påvirkning på kompetanseoppnåelsen til ungdommer i tiendeklasse. Kompetanseoppnåelse til ungdommene ligger til grunn for om ungdommen kommer seg inn på ønsket studieretning på videregående (Markussen et al., 2020, s. 50, 64). Begrepet klasse som Bourdieu (1977, referert i Mills 2008) henviser til, har påvirkning på skoleengasjement. Verdier i forhold til skole og utdanning formidles og vektet ulikt av foreldre ut fra klassetilhørighet. Middelklassebarn er mer fortrolig med de verdiene skolen formidler enn arbeiderklassebarn, hevder Bourdieu (1977 referert i Mills 2008). Barn og ungdom med ulik klassetilhørighet vil derfor tillegge utdanning ulik verdi. Klassebegrepet til Bourdieu kan ses i sammenheng med funnene til Markussen og Grøgaard (2020) som i sin undersøkelse finner at foreldres utdanningsnivå har betydning for kompetanseoppnåelse til ungdommer i tiendeklasse. Videre har kompetanseoppnåelse

i tiendeklasse betydning for gjennomføringsevnen i videregående skole. I prosjektet har jeg ikke undersøkt klassetilhørighet blant informantene, men jeg synes likevel Markussen og Grøgaards (2020) undersøkelse av betydningen foreldres utdanningsnivå har på kompetanseoppnåelse, er relevant å ta med i diskusjonen. Flere informanter fortalte om manglende støtte gjennom oppveksten og videre inn i tidlig voksenliv, både hjemme og i forhold til skolen. Det kan derfor være at for noen av informantene, at klassetilhørighet /foreldres utdanningsnivå, kan være av betydning for hvordan ungdommene finner seg til rette i skolesystemene.

5.2 Hva har ungdommene fått hjelp til gjennom prosjektet og hvordan opplever ungdommene oppfølgingen

To av informantene fortalte at når de ikke kom inn på utdanningsvalget som var førstevalget, ble det vanskelig å motivere seg til å fortsette. Skolehverdagen kan ut fra informantenes fortellinger forstås som hverken begripelig eller håndterbar for disse ungdommene. Valget falt derfor på å avslutte skoleløpet for begge. I oppfølgingstiltaket fikk begge informantene hjelp til å komme inn på studieretning de hadde interesse for. Til tross for vansker som kan være årsak til skoleprestasjon, hadde begge fullført teori og skulle avlegge fagprøve innen få måneder.

Begrepet opplevelse av sammenheng (OAS) refererer til en persons oppfatning av at livet er forståelig, meningsfylt og håndterbart. En sterk opplevelse av sammenheng bidrar til å beskytte en person fra stress og sykdom hevder Antonovsky (2012). Gjennom det å få makt og kontroll over situasjonen gjennom støtte i oppfølgingen, og videre hjulpet til å styrke sine muligheter til å mestre skolesituasjonen, ble situasjonen begripelig og håndterbar og arbeidet for å nå målet kan forstås som meningsfullt ut fra informantenes fortellinger. Som Antonovsky argumenterte for, er det å oppleve sammenhengen av fenomener en sentral faktor i helsefremmende arbeid.

Funn i undersøkelsen viser at flere av informantene har opplevd manglende støtte på en eller flere områder som har vært utfordrende i barne- og ungdomsårene, og videre til overgangen til videregående og tidlig voksenliv. Antonovsky (2012) hevder ut fra sin teori om OAS, at det i ungdomstiden dannes ulike erfaringsmønstre (2012, s. 117). Opplevelse av sammenheng bygges fra barndommen og videre utvikles gjennom nye erfaringer i ungdomstiden. Det er først i overgangen til voksenlivet med tilhørende forpliktelser overfor andre personer, sosiale roller og arbeid at erfaringene fra barndommen og ungdomstiden vil forsterke eller reversere individets plassering på

OAS-skalaen (2012, s. 119). Der Antonovsky bruker begrepet om opplevelse av sammenheng for å forklare hvordan mennesker håndterer alle livets aspekter, bruker Bourdieu (1997, referert i Mills, 2008) begrepet habitus for å beskrive hvordan individer handler ut fra ulike situasjonene. Habitus kan ses på en måte å forstå sosiale strukturer på som er internalisert og inkorporert og som påvirker våre holdninger, verdier og atferd, og som læres gjennom sosialisering. I lys av dette perspektivet, kan tidligere internaliserte erfaringer som har hemmet gjennomføring av videregående skole, blitt erstattet med nye erfaringer som har bidratt til gjennomføring av videregående skole. Selv om disse teoriene på mange måter fremstår som forskjellige, er min forståelse at jeg kan se de som komplementerende teorier. Habitus kan forstås ut fra hvordan individene påvirkes av samfunnet rundt dem, mens begrepet OAS handler om å forstå hvordan individene og samfunnet rundt dem påvirker hverandre, og hvordan dette kan påvirke vår evne til å håndtere stress og utfordringer (Antonovsky, 2012). Ut fra dette perspektivet, kan man si at oppfølgingen handler om å stimulere og påvirke iboende ressurser for at ungdommen i større grad blir satt i stand til å håndtere livet.

Personlig oppfølging og engasjement fra personene tilknyttet tiltaket for å hjelpe ungdommene med å fullføre videregående skole, er fellesnevneren for alle informantene. Alle, på ulike måter, fortalte om betydningen av å møte trygge voksne som de opplevde brydde seg om hvordan de har det. Gjennom oppfølgingstiltaket har informantene fått hjelp til å finne sin vei med utgangspunkt i ungdommens egne mål. Alle informantene fortalte om betydningen av å bli møtt av noen som ser deg, hører på deg, bryr seg og har troen på at du kan klare å nå målene du setter deg. Når ungdommene erfarte et helhetlig system, at det var en sammenheng og at man fikk en forklaring på det man ikke forstod, bidro dette, slik jeg forstår Antonovskys (2012) teori om OAS, til å styrke ungdommens begripelighet. Av og til må man justere målene, og målene kan endre seg ut fra ulike situasjoner. Det å ha noen som kan støtte deg i disse prosessene, fortalte informantene hadde vært av avgjørende betydning. Slik jeg tolker informantene, har støtten i oppfølgingstiltaket bidratt til at ungdommene i større grad har fått makt til å gjennomføre videregående skole. Empowerment er også et begrep sentralt i det helsefremmende arbeidet som kan beskrive denne prosessen (Green et al., 2015, s.6). Ved manglende anerkjennelse og manglende opplevelse av at man betyr noe, kan det være vanskelig å se for seg å lykkes i arbeidslivet (Krokstad, 2021; Prilleltensky, 2020).

Informantene fortalte ulike historier om situasjoner der de gjennom oppfølgingstiltaket opplevde å møte ansatte som brydde seg, hadde vært viktig for dem. Betydning av personlig engasjement fra ansatte i oppfølgingstiltaket er noe som alle informantene forteller om i flere sammenhenger «Det at noen bryr seg, og som har trua på at du kommer deg gjennom. Så vet man at når man er ferdig,

uansett hvordan det går, så finns det noen der som bare kan få det ut til, så er det noen der». Flere av informantene fortalte at om det ikke hadde vært for at det var noen som var med dem når de skulle gjennomføre eksamen, og de viste at de var der og ventet på dem, hadde de klart å gjennomføre eksamener. Ungdommene forteller videre at ved gjentakende positive erfaringer har ført til at de er bedre rustet til å håndtere slike situasjoner i dag.

Informantene fortalte om ulike helseutfordringer og andre livsvansker som hadde hatt påvirkning i forhold til skole og arbeid. Informantene fortalte at det som hadde fungert best for deres utfordringer, i stor grad hadde blitt «behandlet» gjennom tiltak utenfor helsesektoren. For å bruke et sitat fra en av informantene: «Nå er det vel mest Kari som har satt opp det meste som har funket for meg. Men også andre som har vært til stor hjelp». Menneskers livsvansker har i for stor grad blitt løftet inn i helsesektoren der det kanskje ville være mer fornuftig å forsøke andre tilnærminger (Antonovsky, 2012, s. 36; Rasmussen, 2010). Det å hjelpe ungdommer inn i arbeidslivet er av stor helsemessig verdi for enkeltmenneske, og har også en vesentlig samfunnsøkonomisk verdi. Forskning gjort på mulig samfunnsgevinst av arbeid fremfor trygd, finner man at ved å få en person på arbeidsavklaringspenger over i arbeid, er kostnadsbesparelsen for aldersgruppen 20-29 år estimert å være 6,4 millioner i besparelse per person (Lamøy & Myhre, 2021).

På spørsmål om hvordan ungdommene opplevde oppfølgingen, var tilbakemeldingene en unison enighet om at den utelukkende opplevdes som veldig bra. Det var lite forslag til endringer, bortsett fra den ene informanten som hadde ønsket at tiltaket skulle fått ordnet læretiden i en bedrift. På spørsmålet om hva ungdommene gjennom prosjektet hadde fått hjelp til, var dette både praktisk gjennomføring for å komme i mål med ferdigstillelse av videregående skolen, og delen som fremstår av størst betydning, det at ungdommene var blitt satt i stand til å gjennomføre ved å få troen på seg selv. Det kommer klart frem fra alle informantene at forutsetningen for at de er der de er i dag, handler om måten de ble møtt på (Bakken, 2021; Meld. St. 32, 2020-2021).

Informantene forteller at de gjennom oppfølgingen opplevde å få den støtten de tidligere opplevde å mangle i skolesystemet, og at de forteller at det har vært av vesentlig betydning for å komme seg videre. Utfordringer opp mot motivasjon og tilhørighet, hevder Tvedt (2020) ikke bare kan ses i sammenheng med faglig prestasjon, men også i forhold til det psykososiale læringsmiljøet ungdommene er i. Psykososiale forhold har sammenheng med risiko for å droppe ut av videregående skole (Tvedt et al., 2020).

Hendelser og gjentagende erfaringer gjennom sosialisering og kulturell påvirkning utvikler hvordan vi ut fra ulike situasjoner handler. Habitus er begrepet Bourdieu (1997) har brukt for å beskrive denne prosessen. Ut fra informantenes fortellinger om gjentagende negative erfaringer, kan disse erfaringene ha formet ungdommenes habitus og være forklarende for hvorfor ungdommene valgte å avslutte videregående skole (Bourdieu, 1997 referert i Mills, 2008, s. 79-89).

5.3 Situasjonen i dag og ungdommenes planer for fremtiden

Ungdommene fortalte at oppfølgingstiltaket har vært av stor betydning for hvor de er i dag. Av de seks informantene, er det kun en som fortsatt har en eksamen som ikke er bestått. Målet til informanten som ikke har bestått eksamen, er at hen skal tilbake å ferdigstille siste eksamen. Informanten forteller at det er vurdert at det er viktig å få kommet i gang med utredning og informanten har tro på at dette kan gi svar på hvorfor hen møter utfordringer både i arbeid og utdanning. Informanten fortalte at til tross for at hen ikke har bestått siste eksamen, opplever hen å ha blitt styrket gjennom oppfølgingstiltaket til å ta bedre valg som er av stor betydning for hvordan hen har det med seg selv i dag. Betydningen av støtte til å ta valg er også noe Green et al. (2015, s. 41) og Hanson (2004, s. 75-76) har fremhevet. Informanten forteller at oppfølgingen i tiltaket har rustet informanten til å mestre og håndtere situasjoner i dagliglivet på en bedre måte enn tidligere (Antonovsky, 2012, s. 39).

En av informantene var i gang med høyere utdanning og hadde planene for hva hen kunne spesialisere seg innenfor. Informanten beskriver i intervjuet at hen gjennom oppfølgingen i tiltaket, gjennom det å oppleve at det var noen som brydde seg og som hadde tro på at hen skulle klare det, har vært avgjørende for hvor hen er i dag og de videre planene for utdanning. Opplevelsen av annerkjennelse har vært av avgjørende verdi for å kunne se seg selv videre inn i både høyere utdanning og yrkeslivet (Krokstad, 2021). Gjennom tiltaket har informanten fått troen på at hen har ressurser til å hjelpe seg selv (Stang, 2003, s. 143-144). Til tross for at hen opplever stressende situasjoner både i forhold til jobb og utdanning, håndterer informanten situasjonene på en langt bedre måte, forteller informanten (Antonovsky, 2012, s. 50). Som informanten selv sa: «Hadde det ikke vært for Kari og læreren som har støtta meg gjennom oppfølgingen, hadde jeg havnet utenfor både arbeid og utdanning».

To av informantene skulle ta fagbrev innen kort tid, og begge hadde klare yrkesønsker og oppga at de hadde gode muligheter og et klart mål om å gå over i fast arbeid. For begge disse informantene var manglende motivasjon og lav grad av tilfredshet årsak til at de droppet ut av utdanning.

Engasjement henger sammen med faglig tilfredshet (Etnan & Løhre, 2019, s. 17). Det at informantene gjennomførte videregående skole ved at de fikk kommet seg inn på ønsket studieretning har vært av betydning for skoleengasjementet. Markussen og Grøgaard (2020, s. 103-104) viser også til at elever som ikke kommer inn på førsteønske eller læreplass, er en av fire årsaker til at ungdommer dropper ut av videregående skole. Gjennom prosjektet har begge informantene klare planer for hva de skal jobbe med etter de er ferdige med læretiden.

En av informantene hadde fått uføretrygd, men hadde nå klare mål for hva hen ønsket å jobbe med når helsesituasjon tillot det. For denne informanten hadde livet i mange år vært ganske mørkt som informanten selv beskrev det. Det var derfor særlig gledelig å høre den positive endringen med at hen nå så seg selv videre inn i voksenlivet. Informanten fortalte at oppfølgingen hadde vært av avgjørende betydning for hvor hen var i dag og at det nå var en fremtid å se frem til. Betydningen av emosjonell støtte hadde vært avgjørende (Tvedt, 2020).

En av informantene hadde ferdigstilt utdanning med bestått fagprøve, men var nå i gang med en ny utdanning innenfor en helt annet yrkesretning. I tillegg hadde informanten også fått en deltidsstilling innenfor samme fagfelt. For denne informanten var utdanningsvalget feil. Informanten fortalte at hen opplevde at det ble lagt føringer for hvilken retning informanten skulle velge og at det var etter tradisjonelle kjønnsdelte yrker (Thunberg, & Andreassen, 2017). Gjennom oppfølgingen og støtte fra venner, opplevde informanten at hen hadde det bra og var nå veldig tilfreds med å få være i gang med en yrkesretning som hen uttrykte hadde vært ønsket fra starten av. Slik jeg tolker denne informanten, er Antonosky (2012) begrep OAS beskrivende for hvordan informanten opplever situasjonen sin i dag. Livet gir mening, har kontroll over egen situasjon og et godt sosialt nettverk. Informanten vil fortsette i samme yrke som hen nå har deltidsstilling i er planene for fremtiden.

Doktorgradsavhandlingen til Tvedt (2020) viser til at valget med å avslutte videregående opplæring sjelden skjer som en impulsiv handling, det handler mer om at motivasjonen svekkes over tid. Svak emosjonell støtte fra lærer og ensomhet blant medelever er to aspekter som peker seg ut i forhold til valget om å avslutte utdanning. Flere av informantene fortalte om at det ikke opplevde støtte fra lærer eller skolen og at dette i stor grad var avgjørende for valget med å avslutte skolegangen.

Gjennom prosjektet var det betydningen av emosjonell støtte som fremheves som den største betydningen for at de fleste klarte å fullføre videregående utdanning og for at de er der de er i dag.

5.4 Hva er viktig for ungdommer for å gjennomføre utdanningen?

Et velfungerende tverrprofesjonelt samarbeid mellom etater som «berører» behovet til ungdommene, er nok samlet sett av størst betydning for å hjelpe ungdommer som de i dette prosjektet. Til tross for at ungdommene ikke selv direkte fortalte det, er hjelpen de beskrev ut fra et fungerende tverrprofesjonelt samarbeid, siden ulike faggrupper er representert med den hjelpen de fortalte de hadde fått. Flere av informantene fortalte om erfaringer fra oppfølgingen der de opplevde at deres behov for oppfølging hadde blitt tilrettelagt ut fra behovet de hadde og at veien til riktig hjelp hadde vært kort.

Når ungdommene blir spurt om hva de har fått hjelp til i oppfølgingen, forteller de at de opplever at det var læring som ble lagt til rette for dem. Informantene ga eksempler på situasjoner der de hadde møtt på utfordringer og der de tenkte at de ikke ville klare det, hentet prosjektleder på kort tid inn kompetanse som gjorde at det som var vanskelig, ble håndterbart for ungdommen. En informant fortalte at når hen hadde det som vanskeligst og det ikke holdt med samtale med de faste voksne i oppfølgingen, ble det hentet inn en sosionom, en psykolog eller en annen fagperson som hadde litt bredere kompetanse på samtaleterapi. Mathisen et al. (2017) peker på utfordringer i forhold til tverrfaglig samarbeid, og viktigheten av at et slikt samarbeid fungerer for å redusere frafall fra videregående. Undersøkelsen viser til at det er flere steder i landet der samarbeid på tvers av faggrupper fungerer, men også til steder der samarbeidet er mer utfordrende (Mathiesen et al., 2017, s. 2). Prosjektansvarlig fortalte om at det i takt med utviklingen av oppfølgingsprosjektet, hadde blitt utviklet et tettere samarbeid i kommunen mellom ulike etater som PPT, psykisk helse, helsesykepleier, politi og ungdomsskoler. Det hadde blitt etablert flere arenaer som nettverksgrupper for barn og unge der prosjektansvarlig var fast medlem. Prosjektansvarlig mente at det tverrfaglig samarbeidet gjorde dem bedre rustet til å fange opp ungdommer som har det vanskelig, og bidro til at de fikk hjulpet flere med å gjennomføre videregående skole. Det kan derfor både ut fra informantenes fortellinger om de ulike hjelpetiltakene de beskriver at de mottar, i tillegg til informasjon fra prosjektansvarlig om hvordan samarbeidet fungerer, at de har etablert et godt samarbeid på tvers av faggruppene.

Forskning på feltet viser til utfordringer når ulike etater og faggrupper skal samarbeide, og peker på viktigheten av å styrke samarbeidet for i større grad lykkes i arbeidet med å redusere frafall fra videregående skole (Mathiesen et al., 2017, s 5). Det kan ut fra informantenes fortellinger i tillegg til komplementerende opplysninger fra prosjektansvarlig, se ut til at tiltaket som i denne undersøkelsen studeres langt på vei har gjort gode grep for å styrke det tverrprofesjonelle samarbeidet i arbeidet rundt ungdommene. Mathisen et al. (2017) peker spesielt på at samarbeidet mellom NAV, Opplæringstjenesten og skolen må styrkes i forhold til frafallsforebygging og oppfølging. Det kan være helt andre grunner for at de har gitt en og samme person rollen som både NAV-representant og OT-representant, men ut fra funnene i denne undersøkelsen, kan dette være en av årsakene til at tiltak som ungdommene er i behov av har korte beslutningsprosesser.

I de kommunene som er involvert i prosjektet ungdommene har deltatt i, virket det å være kort vei mellom de ulike faggruppene som samlet skal gi ulike velferdstjenester til ungdommene i tiltaket. Dette kan se ut til å skille seg ut fra forskning gjort på tverrprofesjonelt samarbeid mellom NAV og andre samarbeidsaktører som gir velferdstjenester i Norge. Pedersen (2020) og Mathisen et al., (2017) er to studier med fokus på tverrprofesjonelt samarbeid. Pedersen (2020) studerer tverrprofesjonelt samarbeid i helse- og sosialsektoren, mens Mathisen et al. (2017) studerer samarbeidet mellom NAV og fylkeskommunen.

Pedersen (2020) viser til at tverrprofesjonelt samarbeid kan være utfordrende på grunn av ulike profesjonelle og kulturelle bakgrunner, men når det fungerer kan dette gi bedre resultater for brukerne av tjenesten. Studien fremhever viktigheten av å ha klare og tydelige roller og ansvarsområder for å unngå konflikter og misforståelser. Mathisen et al. (2017) viser til at samarbeidet mellom NAV og fylkeskommunen kan være utfordrende på grunn av ulike målsetninger og prioriteringer.

Informantene fortalte at gjennom den oppfølgingen de hadde fått i prosjektet, opplevde de at veien til riktig hjelp hadde vært kortere. Flere av informantene fortalte at når de hadde behov for mer hjelp enn det lærer eller prosjektansvarlig kunne tilby, opplevde de at riktig hjelp ble hentet inn for å hjelpe den enkelte ungdommen. «Om man hadde behov for å prate litt mer da, så tok man inn en psykolog, sosionom, noen som man kunne prate enda mer med sånn som de faktisk hadde behov for.» Leder for prosjektet fortalte at det tverrfaglige samarbeidet med andre etater hadde utviklet seg og resultert i at flere unge voksne/ ungdommer hadde fullført utdanningen, noe som samsvarer med informantenes fortellinger. Prosjektet som nå er et fast tiltak har også ført til et tettere

samarbeid i kommunen mellom ulike etater som PPT, psykisk helse, helsesykepleier, politi, ungdomsskoler, og det har blitt etablert flere arenaer som nettverksgrupper for barn og unge der prosjektansvarlig er fast medlem. Samarbeid på kryss og tvers av etater som er i kontakt med ungdommer som har vanskeligheter med å gjennomføre videregående skole, er av avgjørende betydning for å redusere frafall fra videregående opplæring (Mathiesen et al., 2017).

Prosjektet fremstår slik det er presentert for meg, som om det er kommuner som «våger» å prøve ut og kanskje utfordre sine egne roller for å skape et mer treffsikkert tilbud som møter mottakers behov i større grad. Kjernen i det helsefremmende arbeidet er prosesser eller tiltak med mål om å sette mennesker i stand til å øke kontroll over egen helsetilstand og til å forbedre egen helse (WHO, 1986). Ut fra informantens fortellinger av sine opplevelser i møte med oppfølgingstiltaket, er det i samsvar med kjernen i det helsefremmende arbeidet.

Ungdommene fortalte at gjennom å møte mennesker som de opplever oppriktig bryr seg om hvordan de har det, og som opptrer som en trygg voksen som er der for dem, hadde dette ført til at de fikk styrket troen på at det skulle fullføre skolegang. Det er ikke de store tiltakene som ut fra denne studien ser ut til å være av avgjørende betydning. Informantene er tydelige på at mennesker som skal være i roller som skal møte ungdommer som sliter har ulike livsvansker, må ha plass til å møte ungdommen der de er. Det handler om å bry seg litt ekstra, og som en av informantene sa det:

«Man må ha litt tid, og litt ekstra omsorg, for det er så mange som mangler omsorg på et eller flere plan, og så fort de får det, så blomstrer de med en gang. Og folk tror ofte at det skal så mye til, men det skal ikke det, det er bare det å bli sett og hørt».

Ungdommene fortalte om manglende støtte på ulike områder i møte med skolesystemet som direkte årsak til at de ikke mestret et ordinært skoleløp i den videregående skolen. Skolen skal være en av de viktigste institusjonene som skal utvikle barn og unge til selvstendige individer i tillegg til å forsyne næringslivet med kunnskap og kompetanse (Skaalvik & Skaalvik, 2021). Som presentert i kapitel to har skolen en viktig rolle i det helsefremmende arbeidet. Skolesystemet er for alle og skal være en arena for alle med hensikt å fremme egen helse (Samdal, 2011, s. 321; Samdal et. al, 2012, s. 50). Ut fra informantenes opplevelser, har deres erfaringer i møte med skolene ikke stått i samsvar med dette prinsippet. Derimot opplevde de at prosjektet ga dem nødvendig støtte for å ta valg som kan fremme helsen. Bedre helse, økt trivsel og skape gode undervisnings- og læringsforhold er målsettingen i det helsefremmende arbeidet i skolen. Dette skal gjøres ved å

fremme et positivt og støttende skolemiljø og stimulere til en helsemessig gunstig livsstil (Samdal, 2011, s. 321; Samdal & Torsheim, 2012, s. 49). For å nå dette målet, må helsefremmende arbeid i hele skolen institusjonaliseres i skolens daglige virksomhet, og ikke legges på enkeltpersoner (Tjomsland & Wiig, 2015, s. 35-36).

6 Avslutning

Det var ikke overaskende å høre ungdommene fortelle om at det handler om det å bli sett og hørt, eller det at de forteller om betydningen av at noen har troen på at de kan mestre. Likevel er jeg litt overasket over at ungdommene ikke hadde større krav eller var mer kritiske til systemene. Det var kritikk i forhold til måten de opplevde å ikke bli møtt på, noen sterkere enn andre, men det var ikke de store behovene informantene fortalte om som manglet.

Det er mange ulike grunner til at mennesker ikke klarer å møte de kravene ordinært arbeidsliv krever. At ikke alle mennesker mestrer arbeidslivets krav og forventning, er ikke ensbetydende med at man ikke har noe å tilby arbeidslivet. Det handler om å få muligheten til å få benytte sitt potensiale. Noen trenger litt hjelp, andre trenger mer. Balansen mellom når skal vi gjøre for, når skal vi gå ved siden av og når skal individet gjøre selv, kan være utfordrende.

Betydningen av anerkjennelse, at noen har troen på deg, noen som ser deg, hører på deg og bryr seg om hvordan akkurat du har det, er ikke nytt, men er av betydning i all menneskelig samhandling. Et fungerende tverrfaglig samarbeid mellom etatene er også veldokumentert av stor betydning for mer treffsikre tiltak.

Resultatene i masteroppgaven bekrefter tidligere forskningsfunn og egen arbeidserfaring. Den kontekstuelle kunnskapen til NAV og skole-personellet kan ha overføringsverdi i lignende relasjoner, situasjoner eller oppfølging.

Ungdommene forteller hvordan de erfarer eller har erfart oppfølgingen gjennom tiltaket. Gjennomgående for alle ungdommene jeg har intervjuet, er at de forteller at de er svært fornøyde med oppfølgingen de har fått. Det som fremstår av størst betydning for at ungdommene som er undersøkt i denne oppgaven, er at det er relativt små grep som har gitt positive utfall for informantene. Betydningen av personlige egenskaper i møte med ungdommene er noe som kommer klart frem i denne undersøkelsen. Ut fra det ungdommene forteller om av sine opplevelser, er behovet for personlig engasjement for ungdommene som går utenfor det å ha en jobb og utføre sine arbeidsoppgaver av betydning. Og det er mye som tyder på at måten tiltaket har organisert seg både internt og i forhold til det tverrfaglige, at det kan være et tiltak å se nærmere på for andre kommuner som skal hjelpe ungdommer med å fullføre videregående skole.

Jeg er blitt kontaktet av andre studenter som skal forske videre på oppfølgingstiltaket som har ønsket å få tilgang til denne oppgaven. Resultater av tiltak er vanskelig å se effekt av før det har gått noen år. Det er derfor veldig gledelig at andre skal undersøke tiltaket videre. Det blir spennende følge oppfølgingstiltaket for å se om antall ungdommer utenfor arbeid og utdanning reduseres.

Problemstillingen for oppgaven var:

Hva er viktig for å gjennomføre utdanningen for ungdommer som enten står i fare for å avslutte eller har avsluttet sin utdanning?

Slik jeg vurderer min undersøkelse er svaret på problemstillingen at et velfungerende tverrfaglig samarbeid som bidrar til riktige og raske beslutninger, i tillegg til personlig engasjement fra fagpersoner i møte med ungdommene, er av størst betydning for å hjelpe ungdommer med å gjennomføre videregående utdanning.

7 Referanser/litteraturliste

Antonovsky, A. (2012). Helsenens mysterium: den salutogene modellen (p. 224). Gyldendal akademisk.

Anvik, C. & Waldahl, R. H. (2018). Sustainable Collaboration to Support Vulnerable Youth: Mental Health Support Teams in Upper Secondary School. *Social Inclusion*, 6(3), 282–288.

Bakken. (2021). Ungdata 2021. Nasjonale resultater. NOVA, OsloMet.
<https://hdl.handle.net/11250/2767874>

Bragstad, T & Sørbø, J (2015). Deltagelse i arbeidsrettede tiltak for unge med nedsatt arbeidsevne. *Arbeid og velferd*. (1). Oslo.

Bäckman, Jakobsen, V., Lorentzen, T., Österbacka, E., & Dahl, E. (2015). Early school leaving in Scandinavia. *Journal of European Social Policy*, 25(3), 253–269.

Borgen, & Borgen, N. T. (2015). Folk high schools and dropouts from upper secondary school: effects of non-academic investments in dropouts. *School Effectiveness and School Improvement*, 26(2), 153–168.

Bragstad, T & Sørbø, J. (2015). Deltagelse i arbeidsrettede tiltak for unge med nedsatt arbeidsevne. *Arbeid og velferd*. 1.

Cederberg, M. & Hartsmar, N. (2013). Some Aspects of Early School Leaving in Sweden, Denmark, Norway and Finland. *European Journal of Education*, 48(3), 378–389.

Cerda-Navarro, Sureda-Negre, J., & Comas-Forgas, R. (2017). Recommendations for confronting vocational education dropout: a literature review. *Empirical Research in Vocational Education and Training*, 9(1), 1–23.

Dahl, Bergsli, & van der Wel. (2014). Sosial ulikhet i helse: en norsk kunnskapsoversikt. Høgskolen i Oslo og Akershus. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/738>

Damuleviciute, & Marianne Garvik. (2022). Arbeidsliv for alle! Hva skal til for at mennesker som har falt utenfor arbeidslivet kan inkluderes igjen? NTNU.

<https://hdl.handle.net/11250/3057783>

Dooris, M. (2012). The Settings Approach: looking back, looking forward. I A. Scriven & M. Hodgins (Red.), *Health Promotion Settings: Principles and Practice* (s. 17-34). SAGE.

Dyrnes, & Sträng. (2021). Arbeidsinkludering som en vei til varig arbeidslivstilknytning og et verdig voksenliv: Hvordan metoder for arbeidsinkludering kan brukes i opplæringen av lærekandidater. <https://doi.org/https://doi.org/10.3384/njvet.2242-458X.211131>

Etnan, R. & Løhre, A. (2019). Engasjement og faglig tilfredshet i klasserommet. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 103(1), 16–28.

https://ezproxy2.usn.no:2146/npt/2019/01/engasjement_og_faglig_tilfredshet_i_klasserommet

Folkehelseinstituttet. (2018, Oppdatert 03.09.2022). Folkehelse rapporten. Hentet fra <https://www.fhi.no/publ/2018/fhr-2018/>

<https://www.fhi.no/publ/2018/fhr-2018/>

Folketrygdløven (1997) Lov om folketrygd. (LOV-1997-02-28-19) Hentet fra:

<https://lovdata.no/lov/1997-02-28-19>

Frøyland. (2020). Arbeidsinkludering av utsett ungdom. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 23(3), 187–200. <https://doi.org/10.18261/issn.0809-2052-2020-03-03>

Green, J., Tones, K., Cross, R. & Woodall, J. (2015). *Health promotion: Planning and strategies* (3rd ed. utg.). Los Angeles, Calif: Sage.

Hanson, A. (2004). Hälso promotion i arbetslivet. Studentlitteratur.

Hauge, H.A. (2013). Hvordan kan samfunnsvitenskap bidra til helsefremmende arbeid? I M.B. Mittelmark (Red.), *Helsefremmende arbeid i en brytningstid: Fra monolog til dialog* (s.15-34). Fagbokforlaget.

- Hernes, G. (2010). Gull av gråstein: Tiltak for å redusere frafall i videregående opplæring (Fafo-rapport 03/2010). Hentet 03.09.2022 fra <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/gull-av-grastein>
- Hoff, Corbett, K., Mehlum, I. S., Mohn, F. A., Kristensen, P., Hanvold, T. N., & Gran, J. M. (2018). The impact of completing upper secondary education - A multi-state model for work, education and health in young men. *BMC Public Health*, 18(1), 556–556. <https://doi.org/10.1186/s12889-018-5420-y>
- Johannsen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P.A. (2016). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. (5. utg.). Abstraktforlaget. Oslo.
- Krane, V. Karlsson, B., Ness, O., & Binder, P.-E. (2016). They need to be recognized as a person in everyday life: Teachers' and helpers' experiences of teacher-student relationships in upper secondary school. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*, 11(1), 31634–12.
- Holm, R.C., Skumsvoll, N.F., Udnes, L., Lindgren, H.M. & Eliassen, H. (2020). Skoleslutterne. For noen ungdommer sier det bare stop. Hvorfor velger så mange å slutte på videregående?. [Derfor valgte ungdommene å slutte på videregående skole – Vestfold og Telemark \(nrk.no\)](https://www.nrk.no/derfor-valgte-ungdommene-a-slutte-pa-videregaaende-skole-vestfold-og-telemark-1.1311111)
- Krokstad. (2021). Hva skal til for å få flere i arbeid? *Tidsskrift for den Norske Lægeforening*, 141(3), 1–5. <https://doi.org/10.4045/tidsskr.20.0760>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2019). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg.). Gyldendal akademisk.
- Lamøy, E. & Myhre, A. (2021). Mulig samfunnsgevinst av arbeid fremfor uføretrygd. *Arbeid og velferd*. 2. Oslo.
- Larsen, Urke, H., Holsen, I., Anvik, C., Olsen, T., Waldahl, R., Antonsen, K., Johnson, R., Tobro, M., Brastad, B., & Hansen, T. (2018). COMPLETE - A school-based intervention project to increase completion of upper secondary school in Norway: Study protocol for a cluster randomized controlled trial. *BMC Public Health*, 18(1), 340–340.

Larsen, T., Mathisen, F. K. S., Urke, H. B., Kristensen, M., Brastad, B., Vik, M., Waldahl, R. H. & Antonsen, K. (2019). Kan systematisk arbeid med det psykososiale miljøet bidra til bedre gjennomføring i videregående opplæring? (HEMIL- rapport 3/2019). HEMIL-senteret, Universitetet i Bergen.

Lo, C., Anvik, C. & Olsen, T. (2016). Mellom linjene? En kunnskapsstatus om ungdom med sammensatte behov for offentlige velferdstjenester. Nordlandsforskning.
<https://hdl.handle.net/11250/2730765>

Lov om endringer i opplæringslova og friskolelova (2005). Lov om endringer i opplæringslova og friskolelova (LOV-2005-06-17-105). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2007-06-29-91>

Markussen, & Grøgaard. (2020). Gjennom tre år i videregående: Gjennomføring i videregående opplæring i Østfold 2016–2019. Sluttrapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning NIFU. <https://hdl.handle.net/11250/2658313>

Mathiesen, I.H, Buland, T., Mordal, S. & Solberg, A. (2017). Samarbeid mellom NAV og fylkeskommunen om å hindre frafall fra videregående skole. IRIS Samfunnsforskning.
<http://hdl.handle.net/11250/2631587>

Mills. (2008). Reproduction and transformation of inequalities in schooling: the transformative potential of the theoretical constructs of Bourdieu. *British Journal of Sociology of Education*, 29(1), 79–89. <https://doi.org/10.1080/01425690701737481>

Myklathun, K.H., (2022). NAVS bedriftundersøking 2022 – stor mangel på arbeidskraft.
<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/analyser-fra-nav/arbeid-og-velferd/arbeid-og-velferd/bedriftsundersokelsen>

Myhr, Haugan, T., Lillefjell, M., & Halvorsen, T. (2018). Non-completion of secondary education and early disability in Norway: Geographic patterns, individual and community risks. *BMC Public Health*, 18(1), 682–682.

NESH (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. 5. utgave. De nasjonale forskningsetiske komiteene.

Ny overordnet del av læreplanen for skolen. (2017). Prismet, 4. <https://doi.org/10.5617/pri.5842>

Opplæringslova. (1998). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa.. (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

Ottosen, Goll, C. B., & Sørli, T. (2017). The Multifaceted Challenges in Teacher-Student Relationships: A Qualitative Study of Teachers' and Principals' Experiences and Views Regarding the Dropout Rate in Norwegian Upper-Secondary Education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 61(3), 354–368.

Pedersen. (2020). Interprofessional collaboration in the Norwegian welfare context: a scoping review. *Journal of Interprofessional Care*, 34(6), 737–746.
<https://doi.org/10.1080/13561820.2019.1693353>

Perlic, Foss, & Moafi. (2020). Grunnskoleresultatets betydning for gjennomføring av videregående opplæring. Statistisk sentralbyrå <https://hdl.handle.net/11250/2679209>

Persson Thunqvist, Hagen Tønder, A., & Reegård, K. (2019). A tale of two reforms: Institutional change in vocational education and training in Norway and Sweden in the 1990s. *European Educational Research Journal* (online), 18(3), 298–313.

Personopplysningsloven. (2018). Lov om behandling av personopplysninger. (LOV-2018-06-15-38). Lovdata. <https://lovdata.no//dokument/NL/lov/2018-06-15-38>

Prilleltensky. (2020). Mattering at the Intersection of Psychology, Philosophy, and Politics. *American Journal of Community Psychology*, 65(1-2), 16–34.
<https://doi.org/10.1002/ajcp.12368>

Reegård, K. (2021). Mellom omsorg og kontroll – et velferdsprofesjonsperspektiv på oppfølging av ungdom utenfor opplæring og arbeid. *Nordisk velferdsforskning*, 6, 8–19.

Reiling, Salvanes, K. V., & Sandsør, A. M. J. (2020). Tverrfaglig samarbeid – da NAV flyttet inn i videregående skoler. *Søkelys på arbeidslivet*, 37(4), 238–251.
<https://doi.org/10.18261/issn.1504-7989-2020-04-02>

- Reneflot, A. & Evensen, M. (2014). Unemployment and psychological distress among young adults in the Nordic countries: A review of the literature. *International Journal of Social Welfare*, 23(1), 3–15.
- Salvanes, K.V., Reiling, R. B. & Sandsør, A.M.J. (2019). Tverrsektorielt samarbeid i skolen. Effekten av NAV-veileder i skolen på deltagelse i videregående opplæring og inaktivitet. NIFU. [Tverrsektorielt samarbeid i skolen : Effekt av NAV-veileder i videregående skole på deltagelse i videregående opplæring og inaktivitet \(unit.no\)](#)
- Sandvin, J.T., Vike, H & Anvik, C.H. (2020). Den norske og nordiske velferdsmodellen – kjennetegn og utfordringer. S. 28-41. Universitetsforlaget. Oslo. [Den norske og nordiske velferdsmodellen \(idunn.no\)](#)
- Scriven, A. & Griffith, J. (2012). A whole systems approach to working in settings. I A. Scriven & M. Hodgins (Red.). *Health promotions settings: Principles and practice*. Sage Publications.
- Schafft, A. & Mamelund, S.E. (2016). Forsøk med NAV-veileder i videregående skole. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet ved HiOA.
- Schönfelder, Arntzen, Johansen, & Munkejord. (2020). Jobbspesialister i NAV. NORCE Samfunnsforskning og UiT Norges arktiske universitet. <http://hdl.handle.net/11250/2642486>
- Skaalvik, & Skaalvik, S (2021). Skolen som læringsarena : selvpåfatning, motivasjon, læring og livsmestring (4. utgave.). Universitetsforlaget.
- Sletten, M., Tøge, A. G., Malmberg-Heimonen, I. & Ziesler, K.A. (2019). Policy brief – Å forebygge frafall i videregående opplæring - en klyngerandomisert evaluering av IKO-modellen. OsloMet – storbyuniversitetet, Fakultet for samfunnsvitenskap, Institutt for sosialfag.
- Stang, I. (2003). Bemyndigelse. En innføring i begrepet og «empowerment-tenkningens» relevans for ansatte i velferdsstaten. I M.B. Mittelmark (Red.), *Helsefremmende arbeid i en brytningstid: Fra monolog til dialog* (s.141-173). Fagbokforlaget.

- Strand, A. H., Grønningsæter, A. B., Nielsen, R. A., Holte, J. H., Forskningsstiftelsen Fafo, & Nav. (2020). Tid for aktivering: evaluering av forsterket ungdomsinnsats i NAV (Vol.2020:19). Fafo.
- St.meld.nr.25 (2005-2006). Mestring, muligheter og mening. Helse- og omsorgsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-25-2005-2006-/id200879/?ch=1>
- St.meld.nr.32 (1998-1999). Videregående opplæring. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-32-1998-99-/id192308/>
- St.meld.nr.32 (2020-2021). Ingen utenfor-En helhetlig politikk for å inkludere flere i arbeid-og samfunnsliv. [Meld. St. 32 \(2020–2021\) - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-32-2020-2021/)
- Thagaard, T. (2018). Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder (5. utgave). Fagbokforlaget
- Tjomsland, H. E. & Viig, N. G. (2015). *Læring og trivsel i en helsefremmende skole*. Gyldendal akademisk.
- Thrane, C. (2018). Kvantitativ metode: En praktisk tilnærming (p. 202). Cappelen Damm akademiske.
- Thomassen, M. (2006). Vitenskap, kunnskap og praksis: Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag. Gyldendal akademisk
- Thunberg, & Andreassen, S.-E. (2017). Elevskap mot frafall i videregående skole. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 2.
- Tjomsland, H. E. & Viig, N. G. (2015). *Læring og trivsel i en helsefremmende skole*. Gyldendal akademisk
- Tvedt, M.S (2022). Supported to Stay in School: How Students' Perceptions of the Psychosocial Learning Environment are Related to Intentions to Quit Upper Secondary School. University of Stavanger, Norway. <https://hdl.handle.net/11250/2979089>

Utdanning.no (2021 8. november). Slik får du yrkeskompetanse.

https://utdanning.no/tema/nyttig_informasjon/slik_far_du_yrkeskompetanse

Utdanningsdirektoratet. (2020). Verdier og prinsipper for grunnopplæringen – overordnet del av

lærerplanverket. Regjeringen. <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/om-overordnet-del/>

Vannevjen, V. (2010). Hvordan fungerer tiltaksgarantiordningen for unge og langtidsledige? Arbeid og velferd. Nr. 4.

Waddell, G. & Burton, A.K. (2006). Is work good for your health and wee-being? London: TSO.

<https://cardinal-management.co.uk/wp-content/>

World Health Organization (WHO). (2021). Health Promotion Glossary of Terms 2021.

<https://www.who.int/publications/i/item/9789240038349>

World Health Organization (WHO). (1986). The Ottawa charter for health promotion.

<https://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/ottawa/en/>

Vedlegg

Vedlegg 1: litteratursøk

Vedlegg 2: informasjon og samtykke

Vedlegg 3: intervjuguide

Vedlegg 4: Godkjenning NSD

Vedlegg 5: oversikt over koding og temaer

Vedlegg 6: innhenting av opplysninger om prosjektet/ tiltaket

Vedlegg 1: Søkelogg fra innledende søk (Vilnes, 2022)

Søkelogg og utvalgelse av litteratur

Tabell 1. Søkelogg			
Del A. Databasevalg	Del B. Søkeord med kombinasjonsord	Del C. Eventuelle avgrensninger	Del D. Antal I treff
Google scholar 29.01.2022	Nedsatt arbeidsevne AND ungdom AND suksessfaktor	Fagfelleverderte tidsskrifter, Avgrenset for perioden 2015- 2022, alle språk.	18
Oria 29.01.2022	education AND Work AND “upper secondary school” AND “success factor” AND Norway	Fagfelleverderte tidsskrifter, år 2016-2022, alle språk	116
PubMed 30.01.2022	upper secondary school AND Drop out	Fagfelleverderte tidsskrifter, alle språk, ingen avgrensninger på årstall.	16
Proquest 31.01.2022	Interdisciplinary AND “upper secondary School” AND “Drop out”	Fagfelleverderte tidsskrifter, avgrenset siste 5 år, ingen avgrensninger på språk.	14
Oria 01.02.2022	upper secondary school" AND “Interdisciplinary” AND "Drop out" OR "Dropping out"OR "success factor" AND "Scandinavia" OR "Norway"	Fra fagfelleverderte tidsskrifter, avgrenset fra tidsrommet 2015- 2022	31
Oria 02.02.2022	"upper secondary school" AND "complete education" AND "transition to work"	Fra fagfelleverderte tidsskrifter, alle år og alle språk.	3
Oria 04.02.2022	“upper secondary school” AND Interdisciplinary OR intervention AND outcome AND "complete education" AND Norway OR Scandinavia	Fagfelleverderte, artikler, alle språk, siste 10 år	37

Oria 05.02.2022	“upper secondary School" AND scarring AND unemploy* AND Drop out AND Norway OR Scandinavia	Fagfelleverderte tidsskrifter, alle spark, ingen begrensninger i tidsperiode	2
			0
Del E. Totalt antall treff (minus duplikater)			224

Tabell 2. Utvelgelse av litteratur		
Steg 1	Litteratursøk – totalt antall treff fra Tabell 1 Del E. (n=224)	
2		Ekskludert; ikke relevant etter lesing av tittel og abstrakt (n=221)
3	Fulltekst litteratur (n=16)	
4		Ekskludert etter lesing av fulltekst: ikke relevant for tema/problemstilling, manglende kvalitet (n=11)
5	Fulltekst litteratur (n=5)	
6		<u>Inkludert</u> , potensielt relevant; hentet fra andre kilder f.eks. litteraturlister, tips fra medstudent/lærer osv. (n=8)
7	Fulltekst litteratur, potensielt relevant for tema/problemstilling (n=5)	
8		Ekskludert: Ikke relevant/manglende kvalitet etter lesing av fulltekst (n=0)
...	...	<i>Kommentar:</i> Stegene ovenfor er eksempler. Du kan ekskludere/inkludere litteratur etter flere andre kriterier som

		passer for ditt tema/problemstilling, før eller etter steg 8.
Steg X	Inkludert fulltekst litteratur, relevant for tema/problemstilling (n=5)	

Vedlegg 1a: Søkelogg 2023

Dato for søk	Database	Søkeord med kombinasjonsord	Avgrensninger	Antall treff	Kommentarer/Notater
	(eks. Oria, ERIC)	(eks. AND kobler sammen søkeord og begrenser antall treff, OR brukes mellom alternative søkeord og utvider antall treff)	(eks. språk, publiseringsår, peer reviewed/ fagfelleverdert)	(etter at ordene er kombinert)	
25.01. 2023	Google scholar	Nedsatt arbeidsevne AND ungdom AND suksessfaktor	Alle artikler, etter 2019.	25	Lien, L., 2020 Dyrnes, & Sträng, 2021 Strand et. Al., 2020 Damuleviciute, & Marianne Garvik, 2022 Schönfelder, Arntzen, Johansen, & Munkejord, 2020
03.02. 2023	Oria	«Drop out» OG NAV	Artikler, siste 10 år, fagfelleverderte	42	Ingen artikler brukt i oppgaven
05.02. 2023	Oria	education AND Work AND “upper secondary	Ingen Argersinger	0	

		school” AND “success factor” AND Norway			
05.02.2023	PubMed	education AND Work AND “upper secondary school” AND “success factor” AND Norway	Ingen Argersinger	0	
05.02.2023	PubMed	upper secondary school AND Drop out	Full text, 2016-2023, alle språk	4	Larsen et al., 2018
10.02.2023	Oria	upper secondary school" AND “Interdisciplinary” "Drop out" OR "Dropping out"OR "success factor" AND "Scandinavia" OR "Norway"	Fagfelleverderte artikler, tidsrommet 2018 – 2023, alle språk	8	
03.03.2023	Oria	"Drop out" OR skolesluttere AND NAV OR "Upper secondary school"	Fagfelleverderte artikler, siste 5 år	25	Ingen artikler brukt i oppgaven
20.04.23	Oria	Ungdom* OG arbeid OR utdanning	Fagfelleverderte artikler, siste 5 år	25	Landrø et al., 2020. Reegård, 2021.

Vedlegg 2: Informasjon og samtykke

Vil du delta i forskningsprosjektet

Hva er viktig for å gjennomføre utdanningen for ungdommer som enten står i fare for- eller har avsluttet sin utdanning?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er om erfaringer med oppfølgingen de får i forbindelse med utdanningsløpet I dette skrevet får du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med studiet er å undersøke elevenes opplevelse og erfaringen av den oppfølgingen de får, og også skaffe til veie kunnskap om hva du mener er viktig for å fullføre utdanningen. Vi vil også undersøke hvem eller hva som har vært viktig for deg i din oppfølging samt dine videre planer etter fullført utdanning.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Sørøst - Norge er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Bakgrunnen for dette er at det er ønskelig å få kunnskap om hvordan ungdommer som mottar denne tjenesten opplever den, og høre mer om hva som er viktig for den enkelte for å nå sine mål. Dette vil være en kvalitativ studie som baserer seg på enkeltpersoners erfaringer. Totalt 6-10 deltakere vil intervjues i dette studiet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Det å delta i denne studien innebærer et intervju som vil vare alt fra 15 – 60 minutter. Dette vil variere ut fra hva den enkelte ønsker å dele. Du vil bli intervjuet av masterstudenten. Det vil bli brukt båndopptaker i intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Lydopptaket fra intervjuet blir skrevet ut. Prosjektet har ikke noe mål om å registrere helseopplysninger. Vi oppfordrer deg til å unngå å dele slike opplysninger i den grad det er mulig.

All informasjon blir anonymisert og behandles konfidensielt. Informasjonen som registreres om deg, skal kun brukes til å belyse studiets formål. Alle opplysninger blir behandlet uten navn og fødselsnummer eller direkte gjenkjenne opplysninger. Det er en kode som blir brukt for å knytte dine opplysninger til ditt intervju. Min veileder ved Universitetet i Sørøst Norge og meg selv, vil være de eneste som har tilgang til datamaterialet.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes mai 2023. Alle opplysninger du gir oss vil bli anonymisert og behandlet konfidensielt. Anonymiserte opplysninger vil ikke bli slettet etter prosjektslutt og kan gjenbrukes til for eksempel forskning.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Sørøst Norge, har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger
-

Hvis du har spørsmål til prosjektet, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Sørøst-Norge ved prosjektansvarlig masterstudent Janicke Vilnes, janicke1976@gmail.com tlf: 45832203, eller
- ved prosjektansvarlig veileder Jonn Syse, js@usn.no tlf 92208023
- Vårt personvernombud ved Universitetet i Sørøst-Norge kan også kontaktes: Paal Are Solberg, (paal.a.solberg@usn.no), tlf: 35575053

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Jonn Syse
Forsker/veileder

Janicke Vilnes
Masterstudent

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju med masterstudent

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Intervjuguide

Intervjuguide

Høst 2022

Mastergradsavhandling samfunn og helse

Retning: Helsefremmende arbeid

- Kan du oppgi alder
- Kan du fortelle litt om oppfølgingen du får, hvordan har dette vært for deg?
  - Hvilken studieretning er du i? (yrkesfag – studiespesialisering)
  - Hvordan kom du inn i oppfølgingen?
  - Hvem var du i kontakt med for å komme inn i oppfølgingen?
- Hva får du hjelp til i din oppfølging?
- Hva står igjen før du er ferdig med utdannelsen din?
- Hvordan opplever du oppfølgingen du får?
  - Hva har vært/ er viktig for deg?
  - Hvem har vært/ er viktig for deg i oppfølgingen?
  - Hvem er det du har kontakt med i oppfølgingen, og på hvilken områder kan de hjelpe deg/ eller hjelper deg? (fagrelatert eller andre områder)
- Dersom du fikk velge, er det noe i forhold til oppfølgingen du skulle ønske var annerledes?
- Når du er ferdig med utdanningen din, har du noen tanker om hva du ønsker å gjøre?
  - jobbønsker, videre utdanning, andre planer?
- Har du tidligere arbeidserfaring?
  - Tilkalling/ fast arbeid, sommerjobber
  - Hvor lang tid var du ansatt/ tilknyttet arbeidsplassen
  - Kan du fortelle noe om dine erfaringer fra dine tidligere arbeidsforhold
- Er det andre ting du mener kunne være mer riktig for deg for å fullføre utdanningen din?
- Er det noe annet du vil fortelle om som jeg ikke har spurt deg om?

Vedlegg 4: Vurdering NSD

Vurdering av behandling av personopplysninger

Skriv ut

13.10.2022

Referansenummer

873022

Vurderingstype

Standard

Dato

13.10.2022

Prosjekttittel

Hvordan opplever ungdommene hjelpen de får i dette prosjektet, og har dette ført til at flere fullfører sin utdanning?

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Sørøst-Norge / Fakultet for helse- og sosialvitenskap / Institutt for helse-, sosial- og velferdsfag

Prosjektansvarlig

Jonn Syse

Student

Janicke Vilnes

Prosjektperiode

04.10.2022 - 23.05.2023

Kategorier personopplysninger

- Alminnelige
- Særlige

Lovlig grunnlag

- Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)
- Uttrykkelig samtykke (Personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 23.05.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

Personverntjenester har vurdert endringene registrert 7.10.2022. Vi har registrert at ny prosjektansvarlig er Jonn Syse (tidligere Aud Johannessen). Meldeskjemaet er delt med ny prosjektansvarlig. Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg. Behandlingen kan fortsette.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til videre med prosjektet!

Vedlegg 5: Oversikt over koding

Koder	Antall informanter	Antall referanser
Arbeid	6	8
Borte fra familie	1	1
Det å bry seg om ungdommer	1	1
Droppe ut av utdanning	4	5
Et sted å gå til	2	4
Gjennomføre videregående skole	6	11
God oppfølging	6	19
Hinder for å gjennomføre videregående skole	3	4
Hjelp til å komme meg videre	2	3
Individuell oppfølging	1	2
Jag etter å være på topp	2	4
Kom i kontakt med prosjektet	4	5
Manglende kunnskap om utdanningsvalg	1	1
Mestring og motivasjon i utdanning og arbeid	4	10
Mål om arbeid	6	7
Situasjonen i dag	4	6
Det å ta seg tid	2	2

Fra kode til tema

Tema	Antall informanter	Antall referanser
Elev fortellinger	5	22
Fått hjelp til og som har vært viktig for å gjennomføre	6	42

Informantenes opplevelse av oppfølgingen	6	23
Hvordan kom informantene i kontakt med prosjektet	6	11
Situasjonen i dag og tanker om fremtiden	6	14

Vedlegg 6: Innhenting av bakgrunnsinformasjon om prosjektet/ tiltaket

I arbeidet med masteroppgaven er jeg i behov av opplysninger om selve prosjektet/ tiltaket. Det hadde derfor vært fint om du kunne svare på følgende spørsmål:

Hvordan kom prosjektet i gang og når startet dere opp med de første ungdommene?

- Hvilke roller er involvert i prosjektet som skal gi oppfølging til ungdommene?
- Hvordan er dere organisert?
- Har dere en ansvarsfordeling, hvem gjør hva?
- Hvordan kommer dere i kontakt med ungdommer aktuell for denne oppfølgingen?
- Er det gjort endringer av tilbudet fra dere startet opp til slik det er i dag?
- Hvor mange ungdommer har dere hatt i prosjektet fra det startet?
- Har oppfølgingen ført til at flere ungdommer gjennomfører utdanningen sin?

Legg gjerne til andre opplysninger du tenker er relevant for denne oppgaven.